

MEC Magazine

Tijdschrift voor Nederlandse schaakgeschiedenis

Nummer 110

Mei 2025

Evert Jan Straat
1952 - 2025

Max Euwe Centrum

Max Euweplein 26 • 1017 MB Amsterdam
euwemec@xs4all.nl • 020-625 7017 • www.maxeuwe.nl

Bestuur en medewerkers

Bestuur

Jaap van den Herik, voorzitter
Abe Willemsma, secretaris
Albert Riemens, penningmeester

Michiel Abeln, algemeen lid
Dirk Brouwer, algemeen lid
Allard Hoogland, algemeen lid
Marcel Peek, algemeen lid
Peter Wakkie, algemeen lid

Algemeen adviseur: Hans Ree
Adviseur topschaak: Jan Timman
Adviseur public relations: Hans Böhm
Adviseur wetenschap: Dap Hartmann

Ambassadeurs: Erwin l'Ami, Ivan Sokolov,
Paul van der Sterren

Medewerkers/vrijwilligers

Marjolein Aarten, conservator
Paul-Peter Theulings, admin. donateurs
Arno Bezemer, financieel administrateur
Jeroen van den Berg, management
Phoebe Witte, sociale media
Bas van den Berg, webmaster
Govert Pellikaan, IT-zaken
Frans Arp, Dirk Brink, Hans van
Capelleveen, Arnoud Jansen, Maarten
Mellegers, Edward Veuger, Peewee van
Voorthuijsen, Theo Weijers, Cor ten Woude

Redactie/MEC Magazine

Bas Beekhuizen, Jeroen van den Berg, Peter
Boel, Dirk Goes, Erik Mijnheer, Paul van
der Sterren, Minze bij de Weg, Eric de
Winter, Wouter Dormits (opmaak)

----- ADVERTENTIE -----

DGT PEGASUS

**All you need
is a connection**

Discover the first real chess board dedicated to
online play. DGT Pegasus is changing the way of
playing online chess, bringing your game to the
3rd dimension.

DGT
THE CHESS INNOVATORS

More information on: digitalgametechnology.com/pegasus

Inhoud

Verscheiden van vier sterren	4
Robert Hübner (1948-2025)	7
Mr. Oskam, een belangrijk man voor het Nederlandse schaak en een stille kracht achter de wereldtitel van Max Euwe	11
De ‘Club der Grootmeesters’ en het wereldkampioenschap na 1937 (Deel I)	17
Tripje naar Malta met gevolgen	23
Bijzondere schenkingen	27
De foto van Bas Beekhuizen	28
Schaaktijdschrift NB voor Noord-Nederland ... voor en door de betere schakers	29
De schrijvers Euwe en Rueb	31
The Philosopher and the Housewife	33
In de schaduw van de Koude Oorlog	35
Activiteiten MEC 2024	38
Financieel verslag MEC 2024	41

Van de redactie

MEC Magazine nummer 110 heeft een trieste ondertoon, omdat liefst vier bekende schaakpersoonlijkheden ons zijn ontvallen in het eerste kwartaal van 2025. Jaap van den Herik staat in zijn voorwoord stil bij hun verscheiden. Vlak voor de deadline bereikte ons het bericht dat ook Fridrik Olafsson is overleden. In een volgende editie komen we op zijn leven terug met een persoonlijk verhaal van Eric de Winter, die Fridrik persoonlijk goed heeft gekend.

Ondanks al deze malheur is er veel moois te lezen in dit nummer. Symon Algera neemt ons mee naar de bijzondere wereld van Mr. Oskam, Paul van der Sterren heeft een prachtig I.M. over zijn vriend Robert Hübner geschreven, Eric de Winter beschrijft een dreigend schisma in de schaakwereld waarvan wellicht niet iedereen weet dat dit ooit heeft gespeeld, Peter Boel neemt ons mee naar een bijzondere trip van Max Euwe, en Erik Mijnheer blikt terug op een uniek tijdschrift dat ooit werd gemaakt in Noord-Nederland.

Kortom, veel te lezen en wij wensen u hierbij veel plezier!

Foto voorpagina: eigen foto.

Verscheiden van vier sterren

Jaap van den Herik

In drie maanden tijd (januari-maart 2025) beleefde het MEC het verscheiden van vier sterren: twee wereldtoppers (Boris Spasski en Robert Hübner), een voortrekker van het damesschaak (Corry Vreeken) en de zeer gewaardeerde bibliothecaris van het MEC (Evert Jan Straat). Hun belang voor de schaakwereld is eveneens verscheiden: van wereldkampioen tot toparchivaris. Zij hebben het MEC geïnspireerd, aangemoedigd en gesteund. Daarom staan wij stil bij hun afscheid en bedanken hen voor hun stimulansen.

Het is druk aan de top

Het is alsof Euwe zelf meekijkt. Hij had samen met Botwinnik de ontwikkeling van **Boris Spasski** gevolgd. Boris' klim naar de top was moeilijk, moeizaam, maar ook mooi en overtuigend. In 1964 reisde Spasski naar Amsterdam om deel te nemen aan het Interzonaal Toernooi. Hij behoorde tot de vier winnaars, samen met Smyslov, Larsen en Tal. Vervolgens won hij in de kandidatenmatches van Keres, Geller en Tal. Daarna stopte Petrosian zijn opmars in de WK-match (1966) met een nipte 12½-11½ overwinning. Het duurde drie jaar voor Spasski opnieuw een kans kreeg. Daarvoor moest hij eerst Geller, Larsen en Kortsjnoi verslaan. Dat gelukte en in hun tweede match versloeg hij ook Petrosian overtuigend (12½-10½). Nu was hij wereldkampioen. Zijn belofte was ingelost en zijn carrière bekroond.

In de volgende cyclus werd hij van wereldkampioen toeschouwer. Hoe was dat mogelijk? In 1972 zette Fischer de schaakwereld in brand, veroorzaakte commotie en moest tot rust worden gemaand. Het waren fascinerende tijden. In die tijd was ik de junior-collega van Lex Jongsma en ondersteunde ik hem bij het schrijven van krantenartikelen

in *De Telegraaf* en een boek genaamd *Het Duel van de Eeuw*. Het Duel van de Eeuw werd het Duel van Euwe (met zichzelf).

Euwe, destijds Fide-president, had grote sympathie voor goede schakers – voor topschakers. Hij had sympathie voor Spasski en voor Fischer. Die gevoelens waren bij beiden wederzijds, en toch weer anders. Het doorgaan van de match was een balanceeract in beide kampen en ook bij het FIDE-bestuur. Na 29... Lxh2 in de eerste partij en het **niet** opkomen van Fischer in de tweede partij steeg de temperatuur tot boven het kookpunt (2-0 voor Spasski). Het werd tenslotte 12½-8½ voor Fischer.

Het klinkt raar, maar de schaakwereld is grote erkentelijkheid verschuldigd aan alle drie de acteurs in deze historische episode, Euwe voorop. Hij hield het hoofd koel en bleef met beide spelers in gesprek. Spasski volgde Euwe op de voet. Hij bleef beminne-lijk, had zelfs begrip voor sommige punten van protest van Fischer en deed er alles aan om het aanzicht van de schaakwereld te redden en in harmonie te blijven met zijn eigen achterland. Fischer was *un enfant terrible* die niet op voorhand ongelijk had.

Het kan ook anders

Wat is de schaakwereld meer dan een interessant gebied van onderzoek? Het antwoord is: schaken biedt spanning, competitie, en net als wetenschap de mogelijkheid om te excelleren. Hoe moeilijk de keuze is tussen wetenschap en spel (in het bijzonder het schaakspel) ondervond **Robert Hübner** aan den lijve toen zijn geest voor de uitdaging stond: Latijn, Grieks, Fins, Hongaars, papyrologie of filologie. Voor Hübner was de winnaar de filologie, want die wetenschap doet een poging om *grip te krijgen op de subjectiviteit van het leven*. Robert sprak ongeveer 22 talen, waarvan 12 vloeiend. Hij bleef zoeken naar de verschillen of naar de winst van het leren van nog een taal. Wat was er dan zo interessant aan het schaken? Zijn antwoord was om met een diepgaande analyse de stand van de kennis van zaken te verbeteren. Een mooi voorbeeld is de Hübner-variant in het Nimzo-Indisch: 1. d4 Pf6 2. c4 e6 3. Pc3 Lb4 4. e3 c5 5. Ld3 Pc6 6. Pf3 Lxc3+. “Dit is één van zwarts meest solide systemen tegen 4. e3,” zo vertelt Paul van der Sterren, “en één van de weinige varianten waar het vrijwillige ruilen op c3 (dus zonder dat wit a2-a3 speelt) volkomen geaccepteerd is.”

Op 2 oktober 1980 had ik in Tilburg een diepgaand interview met Robert over de toekomst van het schaken in relatie tot de ontwikkeling van het computerschaak. Het werd een filosofisch, sociologisch en technologisch gesprek. Na een uur zei hij: “Jaap, we houden er mee op. Laat me eens even horen wat ik zoal gezegd heb.” Toen gebeurde er iets ergs. Het begin van ons gesprek was al zo inspirerend geweest (we kenden elkaar al van eerdere ontmoetingen) dat ik de opnametoets niet had ingedrukt. Robert, na mijn hakkende verklaring: “Jaap, morgen

heb ik geen tijd, maar dan doen we overmorgen het interview opnieuw. Het is interessant genoeg en ik ben nu beter voorbereid.” Ja, inderdaad, dat geeft een band voor het leven (en ook na het leven).

Vanzelfsprekend spraken we op 4 oktober ook over intuïtie. Hübner: “Intuïtie betekent volgens mij: het denkproces gaat zo vlug dat vele denkstappen niet tot het bewustzijn doordringen, maar in het onderbewuste worden voltooid, waardoor het denkproces in tijd verkort wordt. Daarover heb ik in feite ten opzichte van de mens gepraat.” Robert had een geweldig groot vertrouwen in het compositievermogen van de computer. Op de vraag “Kan een computer in de toekomst ook een schaakprobleem componeren?” antwoordde hij: “Natuurlijk, omdat problemen berusten op esthetische wetten, die axiomatisch zijn vastgelegd.”

Robert Hübner zag niets in mens-machinewedstrijden. “Het lijkt me niet zinvol. Je laat ook geen machine tegen een mens rekenen. De zetkeuze wordt door heel andere omstandigheden bepaald, dus is ook een vergelijkende krachtmeting nietszeggend.”

Emancipatie in de schaakwereld

Corry Vreeken werd vijfvoudig Nederlands kampioene bij de vrouwen in de jaren zestig. Op grond van deze prestaties werd ze in 1968 benoemd tot **Internationaal Damesmeester**.

Overigens was Corry meer dan alleen een schaakkampioene. Ze was ook een *ambassadeur* voor het schaken, een bruggenbouwer in een verdeelde wereld, en een warme persoonlijkheid die de harten van velen raakte. Zij zette zich vooral in voor de positie van vrouwen in de schaaksport. Haar

inspanningen hebben bijgedragen aan de groei en ontwikkeling van het vrouwen-schaak in Nederland en daarbuiten.

In de tijd van het IJzeren Gordijn doorbrak Corry alle grenzen en onderhield zij vriendschappen met schaakgrootheden als Viktor Kortsjnoj, Andor Lilienthal en Boris Spasski.

Haar entree bij deze grootmeesters was Euwe. Daardoor reikten haar connecties ook verder dan de schaakwereld. Ze kende Karel van het Reve (de tolk van Euwe tijdens het wereldkampioenschapstoernooi in 1948) en Joop van Oosterom (mede-oprichter van Volmac). Max Euwe stimuleerde haar ook om Volmac als sponsor voor de Schaakvereniging Rotterdam aan te trekken. Euwe hielp daarbij ook zelf door in de nationale competitie uit te komen voor Volmac Rotterdam.

Toen de FIDE in 1978 de voordracht kreeg voorgelegd om Corry tot Internationaal Damesgrootmeester te benoemen was het antwoord van voorzitter Campomanes: **neen**. Dat kwam doordat Viktor Kortsjnoj op dat moment was verwikkeld in een dispuut met de FIDE-president. Door diplomatieke onderhandelingen werd het tenslotte **Honorary Woman Grand Master**. Corry vond het prachtig. “Daar is er maar één van,” zei ze onmiddellijk.

Zelf vond zij haar koninklijke onderscheiding als **Ridder in de Orde van Oranje-Nassau** belangrijker. Bovendien werden haar verdiensten daarmee ten volle onderschreven.

Haar inzet voor het jeugdschaak, en met name het meisjesschaak, was voor haar tot op het laatste moment een drijfveer. De Stichting Corry Vreeken werd in 2013

opgericht door haar vrienden Professor Herman van Bekkum en Piet de Jong. Deze stichting zal haar nalatenschap op jeugdschaakgebied met haar gedrevenheid voortzetten.

Steunpilaar van schaker, mens en MEC

Evert Jan Straat werd beschouwd als de ziel van de *inner circle* van het Max Euwe Centrum. Hij wist alles, wist waar alles stond en wist wie wat deed. Hij combineerde schaaktechnisch onderzoek met historisch onderzoek en daarnaast de actuele stand van zaken met het verleden. Schaken heeft te maken met wetenschap, met cultuur, met sport en met geschiedenis. Dat had hij geleerd van zijn vader Evert Straat, de man van *Praatschaak*. Maar Evert Jan was meer van denken, doen en analyseren van wat je hebt gedacht en gedaan.

Breed was zijn kijk op het schaken (van probleemschaak tot computerschaak) met bijzondere aandacht voor de ontwikkeling van het schaken (van beginner tot sterker dan de wereldkampioen) en voor de levensstijl van grootmeesters en wereldkampioenen.

Evert (zoals hij zich later ook wel noemde) was een bron van kennis van het geschreven (getypte) woord. Hij wist niet alleen waar alle schaakliteratuur stond, maar ook wat er stond. Kortom, zijn kennis was een drijfveer voor velen om zich te *oriënteren* (de gasten), te *bekwamen* (de regelmatige bezoekers) en zich te *prepareren* (de onderzoekers en de grootmeesters).

Naast dit alles heeft Evert in het praktische spel ook een meesterresultaat behaald. Hij was er blij mee. Voor ons blijft hij evenwel de literatuurgrootmeester van het MEC.

Robert Hübner (1948-2025)

Paul van der Sterren

In het kort iets schrijven over Robert Hübner is ongeveer hetzelfde als in twee woorden een samenvatting willen geven van een gecompliceerde en lange schaakpartij. Het kan, maar het kan niet. “Goede partij”? Tja, het is goed bedoeld, maar het zegt natuurlijk niets.

Robert was een genie, hij was veelzijdig, paradoxaal, bijzonder, en hij was toch ook weer zo heel gewoon menselijk. Daar valt niet tegenop te schrijven. Dit als uitgangspunt. Maar ik waag me er toch aan.

In Duitsland was Robert natuurlijk al jong een *Wunderkind*, maar eind 1970 werd hij in één klap wereldberoemd (althans in de schaakwereld) door in het interzonale toernooi in Palma de Mallorca een gedeelde tweede plaats te bemachtigen, samen met de gevestigde grootheden Efim Geller en Bent Larsen. Wereldwijd ging de meeste aandacht uiteraard naar Bobby Fischer, de glorieuze winnaar van het toernooi, maar er bleef genoeg over voor de nog maar net 22-jarige Robert, zeker in Duitsland, maar ook in Nederland. Hij werd meteen uitgenodigd voor het eerstvolgende Hoogovenstoernooi én voor allerlei simultaans, vooral in de grensstreek. Een daarvan vond plaats op 28 maart 1971 in Venray, niet ver van Venlo waar ik in die tijd nog woonde. Het was mijn eerste confrontatie met de wereldtop. Ik werd verpletterd, wat voor niemand als een verrassing kwam, behalve voor mezelf. Met mijn net 15 jaar (wat indertijd jong was) had ik toen een torenhoge dunk van mezelf en geen enkel benul van wat écht schaken inhield.

Wat Robert in de jaren na dat interzonale toernooi aan successen boekte hoef ik hier

wel niet op een rijtje te zetten. Gedurende de jaren zeventig en tachtig was hij een absolute wereldtopper en ook in de decennia daarna nam zijn speelsterkte maar weinig af, verbazend weinig zelfs als je bedenkt dat hij nooit fulltime schaker was en zeker de laatste pakweg tien, twintig jaar vrijwel niets anders dan wat losse teamwedstrijden speelde en nauwelijks iets aan openingsvoorbereiding deed. Hij kwam dan ook vaak vanuit de opening slecht te staan, maar het bijzondere van Robert was: dat zei hem niets. Goed of slecht, voor hem was iedere stelling even interessant. Met zo'n mentaliteit, die dicht in de buurt van die van de engines komt, was hij natuurlijk een oneindig veel betere verdediger dan al die schakers voor wie een mislukte opening meteen een mislukte partij betekent. Het lukte hem dan ook keer op keer om slecht staande partijen alsnog naar zich toe te trekken.

Natuurlijk, een schaker is altijd een competitieve geest, maar Robert was toch vóór alles een echte wetenschapper en misschien is hier trouwens het wat ouderwetse woord geleerde nog het meest op zijn plaats. Hij had een onverzadigbare honger naar kennis en vooral naar verdieping van die kennis. Zijn inmiddels legendarische, vele pagina's lange partijanalyses zijn in dit opzicht veelzeggend. Met als uitgangspunt strikte objectiviteit was hij nooit met vage beoorde-

lingen tevreden en werd hij het niet moe om dieper en dieper te graven tot hij eindelijk tevreden was. En wat hem dan weer van de meer conventionele geleerde onderscheidde: hij schreef het altijd op met veel humor.

Misschien is dat trouwens wel het absolute summum van geleerdheid: dat je al je onderzoekswerk ook weer weet te relativeren. Humor als de hoogste vorm van ernst.

En zo was hij in alles. Over zijn werk als papyroloog aan de universiteit van Keulen kan ik niet veel zeggen en sowieso schiet mijn expertise aan alle kanten tekort als ik zijn leven buiten het schaakbord probeer te beschrijven, maar wát ik ervan te zien kreeg was altijd interessant.

Ik leerde Robert beter kennen tijdens het toernooi in München 1988, waar we vaak samen aten. Sindsdien belden we elkaar een paar keer per jaar en hadden we lange gesprekken die van zijn kant meestal voor driekwart uit colleges bestonden. Dat ging

dan over de meest uiteenlopende onderwerpen, van het werk in zijn tuin (jawel, hij tuinierde – daarbij altijd in gevecht met de paardenbloemen!) tot de fijnere nuances van zijn vertaling van de Ilias, waarmee hij altijd bezig was als hij even niets dringenders te doen had. Ook over Nederlandse literatuur hadden we het vaak. Hij was (onder andere) een groot liefhebber van Marten Toonder, niet alleen de Bommelverhalen, waar hij altijd moeiteloos uit citeerde, maar ook die van Koning Hollewijn. Ook voor Toonders driedelige autobiografie had hij bewondering. Herkende Robert in dit werk

de geest van satire, milde zelfspot en relativering die ook de zijne was? Als hij in Nederland was liep hij altijd de boekwinkels en antiquariaten af en soms deden mijn vrouw en ik dat voor hem als hij iets dringend wilde hebben (in later jaren kon dat natuurlijk online). Aan de officiële of officieuze hiërarchie in de literatuur liet hij zich daarbij, onafhankelijke geest die hij te allen tijde was, niets gelegen liggen. Toen we eens samen in Rotterdam waren en binnenliepen bij boekhandel Donner wees ik hem op *De ontdekking van de hemel*, het indertijd unaniem de hemel in geprezen magnum opus van Harry Mulisch. Ik sprak daarbij mijn waardering en bewondering uit, vooral voor de trefzekere manier waarop Mulisch zijn boezemvriend Jan Hein Donner had neergezet. Robert keek het boek even in, mompelde “dat ziet hij helemaal verkeerd” en legde het weer terug. Hij wilde er niks meer over horen. Voor de Jeroen Bosch-tentoonstelling die we daarna bezochten had hij heel wat meer waardering.

Dat hij vele talen sprak is in alle necrologieën die ik over hem las wel gememoreerd. Voor hem was het niet meer dan natuurlijk dat hij iedere taal waarmee hij in aanraking kwam beter wilde leren kennen. Hij vertaalde uit het Fins, leerde even wat Ests als hij een uitnodiging voor een toernooitje in Estland kreeg en toen ik een keer een grammatica van het Sanskriet in een antiquariaat in Leiden zag liggen en die voor hem kocht was hij daar erg blij mee. Ach, een woordenboek en een goede grammatica, dat is eigenlijk alles wat je nodig hebt om een taal te leren, was zijn standpunt. Zoiets kwam wel eens arrogant over. Zijn uitspraak dat hij een hond zou kunnen leren schaken tot ongeveer IM-niveau is in dit opzicht berucht – hij had

overigens geen hond, het was gewoon zijn typische humor. Ook over zichzelf sprak hij vaak als te dom voor het een of ander. Hij was niet arroganter dan hij bescheiden was.

Hij schreef graag en veel. Ik had het al even over zijn vertalingen uit het Fins. Dat waren in hoofdzaak *Satirchen* van Olli, pseudoniem van Väinö Nuorteva (1889-1967), waarin hij de licht-satirische humor aantrof die ook hemzelf eigen was. Hij schreef ook schaakverhalen in die toonsoort: licht en luchtig, maar altijd doordrongen van satire, zelfspot én ernst. Zo praatte hij ook het liefst over zichzelf en zijn beslommeringen in de wereld. Alles was absurd, alles was domheid, maar je kon er uiteindelijk altijd wel om lachen.

Met het leven had hij meer moeite dan met intellectuele uitdagingen. Altijd als ik hem sprak had hij wel weer een nieuw Kafkaësk avontuur achter de rug. Bureaucratie, domheid, onbegrip, bedrog, hij leek het aan te trekken. Dat lag niet altijd aan hem, maar een zeker onvermogen om op een conventionele manier met mensen om te gaan was hem beslist niet vreemd. Mijn vrouw en ik waren er eens vol ontzetting getuige van hoe een onschuldige poging van Robert om in een Haags café om de rekening te vragen bijna uitliep op ruzie met de serveerster. Welbeschouwd brachten beide kanten niets anders in dan vriendelijke en correcte frases, maar blijkbaar is dat niet altijd voldoende. Je moet elkaar ook een beetje aanvoelen.

Het zal dan ook niemand verwonderen dat Robert zeer teruggetrokken leefde. Van officiële instanties (zoals de Duitse schaakbond) moest hij niets hebben en organisatoren die hem met een glad praatje hun toernooi in probeerden te slijmen maakten weinig

kans. Alleen als iemand erin slaagde om zijn vertrouwen te winnen én de juiste omgeving voor hem te creëren kwam hij los. Dat lukte bijvoorbeeld de organisatoren van de befaamde Interpolistoernooien, die van 1977 tot en met 1994 werden gehouden in Tilburg. Dáár voelde hij zich thuis, dáár kwam hij jaar in, jaar uit, graag terug.

Het zal iets van een gebrekkige sociale antenne zijn geweest, of misschien was hij als hoogbegaafde niet altijd bij machte om te begrijpen hoe een “gewoon” mens dacht en voelde. Hij werd snel nerveus en toen ik hem eind jaren negentig vertelde over mijn ervaringen met meditatie was hij daar onmiddellijk in geïnteresseerd, vooral in de hoop er rustiger van te worden. Nadat ik hem in mijn meditatiecentrum in Amsterdam op weg had geholpen wierp hij zich met bewonderenswaardige toewijding op deze voor hem volstrekt nieuwe bezigheid. Hij praktiseerde dagelijks en deed meerdere meerdaagse retraites in Nederland. Of het hem uiteindelijk rustiger heeft gemaakt weet ik niet, maar spijt heeft hij er zeker niet van gehad en ik denk dat hij het in ieder geval een interessante ervaring

vond. Misschien wekte het ook wel een belangstelling in hem op voor spirituele of zo je wilt religieuze kunst. Hij begon boeddhistische en hindoeïstische bronzen beelden te kopen en – nog veel drastischer – hij begon iconen te schilderen. Hij was heel gevoelig voor de emotionele effecten van kunst. Het onverklaarbare boeide hem minstens evenveel als het verklaarbare.

Sinds de coronacrisis was zijn wereld klein geworden. Hij reisde niet veel meer, schaakte steeds minder en toen het zo op zijn pad kwam nam hij liefdevol de zorg voor zijn ongeneeslijk zieke broer op zich. Nadat die stierf werd hij zelf door het noodlot getroffen. Een zware operatie voor maagkanker maakte hem hulpbehoevend. Er leek aanvankelijk nog kans te zijn op herstel, maar eind december ging hij dan toch plotseling hard achteruit en op 5 januari 2025 overleed hij, 76 jaar oud.

Robert, het is goed dat je dit niet meer leest, want je zou er veel op aan te merken hebben gehad. Maar ik bedoelde het goed. En ik weet zeker dat dat voor jou niet anders is geweest.

Mr. Oskam, een belangrijk man voor het Nederlandse schaak en een stille kracht achter de wereldtitel van Max Euwe

Symon Algera

Mr. Oskam was in de eerste helft van de vorige eeuw een belangrijke propagandist voor de schaaksport. Hij was schaker, bestuurder en een gastheer voor veel buitenlandse topschakers. De Rotterdamse advocaat genoot niet alleen aanzien in eigen land, maar ook ver daarbuiten.

Een schrandere jongeman

Gerard Cornelis Adrianus Oskam wordt in 1880 in Den Haag geboren. Hij doorloopt daar met succes het gymnasium, waar hij, volgens oude documenten, opvalt door een 'buitengewone schrandereheid'. Hij wordt lid van Discendo Discimus (DD) en trekt daar direct de aandacht van de voorzitter Mr. Van Houten, bekend van het 'kinderwetje' waarmee in 1874 de kinderarbeid werd afgeschaft. Als de jonge Oskam een keer niet genoeg geld heeft om de inleg voor een schaaktoernooi te betalen, schiet de oud-minister hem te hulp. Na het gymnasium gaat jongeheer Oskam studeren in Amsterdam en daar wordt hij lid van het Verenigd Amsterdamsch Schaakgenootschap (VAS). In 1906 promoveert hij aan de Universiteit van Amsterdam in de rechtsgeleerdheid, en één van zijn stellingen gaat over het auteursrecht van schaakpartijen. Het is een lange tekst in juridische taal met als conclusie dat organisatoren van schaakwedstrijden, en ook de spelers zelf, geen auteursrechten op de partijen hebben.

Vanaf dat moment wordt hij in kranten en tijdschriften altijd Mr. Oskam genoemd, dus met titel en zonder voornaam. Hij

vestigt zich als advocaat in Rotterdam, waar hij al snel een populaire strafpleiter wordt die bekend staat om zijn scherpzinnige en geestige pleidooien. Gelukkig heeft de flamboyante advocaat ook genoeg tijd voor zijn grote hobby, het schaken.

Soepel bestuurder en sterk schaker

In de Maasstad wordt hij onmiddellijk lid van twee schaakverenigingen, het Rotterdams Schaakgenootschap en de Nieuwe Rotterdamsche Schaakvereniging (NRSV). Van de NRSV wordt hij al snel de nieuwe voorzitter. Van 1921 tot 1929 is hij ondervoorzitter van de Nederlandsche Schaakbond en van 1929 tot 1932 de voorzitter. Uit de stukken die over hem zijn geschreven komt Oskam naar voren als een buitengewoon aimabel man, die met soepele hand zijn vele bestuursfuncties vervult.

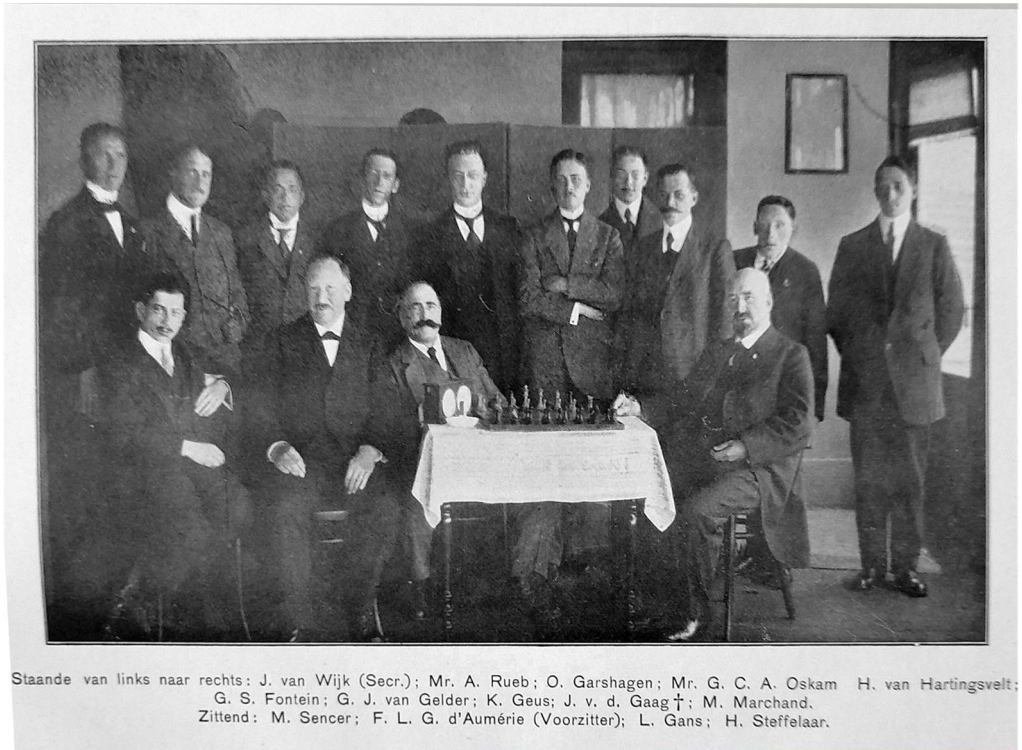
Hij is ook een sterke schaker en wordt in 1900 in Groningen de 'onofficiële' Nederlandse kampioen. Het eerste officiële kampioenschap van Nederland wordt pas in 1909 gespeeld en tot die tijd werden er nationale toernooien gespeeld waarvan de winnaars later de 'onofficiële' Nederlandse kampioenen werden genoemd. Jarenlang is

Oskam onbetwist de sterkste speler van Rotterdam, maar ook op nationaal en internationaal niveau doet hij met overwinningen op Rudolf Spielmann en Géza Maróczy van zich spreken.

Aanwezig bij de oprichting van de FIDE

In 1924 werd in Parijs, tegelijk met de Olympische Spelen, de eerste Schaakolympiade georganiseerd. Het plan was aanvankelijk om ook het schaken als onderdeel in de Spelen op te nemen, maar dat mislukte door problemen bij het maken van een onderscheid tussen professionele schakers en amateurs. Nederland werd op de Olympiade vertegenwoordigd door Euwe, Oskam en Rueb. Alexander Rueb was een jurist en diplomaat en was op dat

moment de voorzitter van de Nederlandse Schaakbond. Rueb en Oskam hoorden wat speelsterkte betreft eigenlijk niet thuis in het vaderlandse team, maar direct na afloop van het schaaktoernooi werd de reden en achtergrond van hun aanwezigheid duidelijk. Toen werd namelijk de Wereldschaakbond FIDE (Fédération Internationale des Échecs) opgericht en Rueb werd de eerste voorzitter, een functie die hij tot 1949 zou bekleden. Het is aannemelijk dat ook Oskam, met zijn uitgebreide internationale netwerk, betrokken was bij de oprichting. Van 1970 tot 1978 is Max Euwe voorzitter van de FIDE en Nederland heeft in de beginjaren dus een belangrijke rol binnen de Wereldschaakbond gespeeld.

Staande van links naar rechts: J. van Wijk (Secr.); Mr. A. Rueb; O. Garshagen; Mr. G. C. A. Oskam H. van Hartingsvelt; G. S. Fontein; G. J. van Gelder; K. Geus; J. v. d. Gaag†; M. Marchand.
Zittend: M. Sencer; F. L. G. d'Aumérie (Voorzitter); L. Gans; H. Steffelaar.

Euwe in Rotterdam

Max Euwe heeft ook in Rotterdam gewoond en was daar lid van de NRSV van Oskam. Zijn verblijf was van korte duur, maar die periode leverde hem wel zijn doctorstitel op en hij trad toen ook in het huwelijk. Het 'Rotterdamsch Schaaknieuws', het clubblad van de NRSV, liet in 1926 weten dat Max Euwe de vereniging ging verlaten en schreef: "Hij heeft gemeend dat hij zijn jonge echtgenote de puntige keien van de woonstad Rotterdam en het geraas van onze sleepwagens moet besparen, waarin wij hem geen ongelijk kunnen geven", een tekst die waarschijnlijk uit de pen van voorzitter Oskam komt. Tot 1969 luisterde Euwe elk lustrum van de NRSV op met een lezing in het clublokaal. De NRSV bestaat nu niet meer en is samen met een aantal andere Rotterdamse schaakverenigingen opgegaan in de SV Erasmus.

Kamer met praalbed voor schakers

Na de Eerste Wereldoorlog is het huis van de Rotterdamse advocaat een gastvrij domein voor een aantal berooide buitenlandse schakers. Naast onderdak regelt hij voor hen simultaans, matches en toernooitjes, zodat ze wat zakgeld kunnen verdienen. Eén van hen is de Hongaar Richard Réti. Oskam is in 1919 de man achter het plan van de Schaakbond om hem naar Nederland te halen om hier het schaken naar een hoger niveau te brengen. Zoals de geschiedenis heeft geleerd is Réti daar, samen met zijn vriend en landgenoot Géza Maróczy, die in dezelfde tijd in ons land komt wonen, zeer goed in geslaagd. Beide Hongaren zijn coach van Euwe geweest en hebben een belangrijke rol gespeeld bij zijn latere strijd om het wereldkampioenschap.

De welgestelde advocaat had in zijn ruime huis een speciale kamer met een praalbed voor schakers waarin de wereldkampioenen Lasker, Aljechin, Capablanca, Euwe en veel andere sterke schakers hebben geslapen. Zo ook de Pool Akiba Rubinstein, over wie het verhaal gaat dat hij bij aankomst in Rotterdam aan de tramconducteur om een kaartje naar het huis van Oskam vroeg, maar dat zegt misschien evenveel over de bekendheid van Oskam als over de wereldvreemdheid van Rubinstein.

Naast het ontvangen en begeleiden van buitenlandse gasten hield Oskam zich bezig met het organiseren van evenementen, het geven van presentaties en causerieën voor schaakclubs en het schrijven van artikelen. Een collega van hem bij dit soort werkzaamheden was de Amsterdamse Telegraaf-journalist W.A.T. Schelfhout (WATS), met wie hij vaak ook samen optrad.

Hechte vriendschap met Aljechin

Oskams relatie met Aljechin was opmerkelijk. Daarover is in de schaakliteratuur en in biografieën vreemd genoeg weinig tot niets geschreven, maar de paden van de twee hebben elkaar vaak gekruist en ze zijn vaak samen opgetrokken.

In 1913 duikt de twintigjarige Rus in Nederland op als hij meedoet aan een schaaktoernooi in Scheveningen. *De Telegraaf* schrijft in zijn berichtgeving over het toernooi dat Aljechin hier toen al talrijke vrienden had, waaronder de Rotterdamse advocaat Oskam, die volgens de krant een grote belangstelling voor Rusland had en vloeiend Russisch sprak. In 1921 verlaat Aljechin zijn moederland. Hij vestigt zich in Parijs en wordt in 1927 genaturaliseerd tot Fransman. Hij komt

vaak naar Nederland en is dan bijna altijd in het gezelschap van Oskam. De advocaat is niet alleen zijn gastheer die hem onderdak biedt, maar ook zijn begeleider bij schaak-séances, die door Oskam voor hem worden georganiseerd. Hij introduceert Aljechin en bedankt hem dan met een geestig toespraakje in een mix van Russisch en Nederlands. In kranten is te lezen dat ze beiden een passie hebben voor katten, dat ze samen kattententoonstellingen bezoeken, en elkaar ook katten cadeau hebben gegeven.

Aljechin gaat rechten studeren aan de Sorbonne in Parijs en krijgt daarbij hulp en begeleiding van Oskam. Zo is in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* in 1925 te lezen dat 'den Russischen jurist-schaakmeester

Alexander Aljechin' samen met Oskam een geding bij de Rotterdamse rechtbank bijwoont. Oskam wordt zijn juridisch raadsman, die hem onder andere helpt bij de scheiding van zijn eerste vrouw, en later is hij ook zijn advocaat bij de match met Euwe om het wereldkampioenschap. Het gaat dan niet alleen om de contracten maar volgens sommige bronnen ook om problemen die Aljechin tijdens de match veroorzaakt met zijn alcoholische escapades.

Vlak voor het uitbreken van de oorlog vertaalt Oskam nog een boek van Aljechin (*Mijn beste schaakpartijen*), dat in 1940 uitkomt, maar kort daarna komt aan hun hechte vriendschap een einde door de bedenkelijke rol die Aljechin in de Tweede Wereldoorlog speelt.

Van rechts naar links zittend: G. S. Fontein; Mr. J. Belinfante; M. Marchand; Mr. G. C. A. Oskam.
Staande: J. v. Wijk; H. Steffelaar; Jhr. H. Strick van Linschoten; Rudolf Loman; F. L. G. d'Aumérie; Dr. J. J. Moquette.

Een heldenrol van een schaker bij het bombardement

In april 1940 wordt in Rotterdam geschaakt om de Maasbokaal. Het toernooi is sterk bezet met onder anderen Haije Kramer en Theo van Scheltinga en ook Oskam, die dan nog steeds bij de sterkste schakers van de Maasstad hoort. De verrassende winnaar wordt Karst Bergsma, een Friese huisarts, die een paar jaar eerder in Rotterdam was neergestreken. Op 30 mei 1940 schrijft *De Schaakwereld* dat hun medewerker Mr. Oskam bij het bombardement van Rotterdam ongedeerd is gebleven en in dezelfde editie schrijft Oskam een verhaal over het bombardement. Het tekent en siert hem dat hij het nauwelijks over zichzelf heeft, maar wel over zijn clubgenoot Karst Bergsma. Een citaat: 'Eén Rotterdamsche schaakspeler, de meester Dr. K.M. Bergsma, heeft zich boven allen onderscheiden, en heusch nu niet op het schaakbord. Vijf dagen en vijf nachten heeft deze dappere geest te midden van mitrailleurvuur als chirurg gewerkt en gesloofd: hij woonde op 10 meter van de Maasbrug en was binnen 2 minuten na de bezetting van het bruggehoofd in nachtgewaad aan het verbinden. Het heele Noordereiland vraagt voor hem de Militaire Willemsorde.'

(Op de site van de Rotterdamse Schaakbond is te lezen dat Bergsma in 1966 is overleden, nog geen 24 uur nadat zijn schaakclub Rotterdam voor de eerste maal clubkampioen van Nederland is geworden.)

In de eerste oorlogsjaren blijft Oskam actief en in april 1941 houdt hij voor de Delftsche Schaakclub nog een herdenkingsrede over de kort daarvoor in New York overleden oud-wereldkampioen Emanuel Lasker. Voorafgaand aan de lezing wordt afkeuring en verontwaardiging uitgesproken over di-

verse door Aljechin gepubliceerde antisemitische artikelen. Met Lasker had Oskam een warme vriendschap opgebouwd en tot zijn dood in 1941 hadden zij regelmatig briefcontact. Dat had ongetwijfeld ook te maken met de oudste zuster van Lasker, die in het huis van Oskam in Rotterdam onderdak had gevonden.

Gijzelaar in kamp Sint Michielsgestel

De Duitse bezetters nemen Oskam gevangen en sluiten hem op in het gijzelaarskamp Sint Michielsgestel. Hij is daar in het gezelschap van een aantal andere notabele Nederlanders, waaronder ook de schaakjournalist Mr. E. Straat. Het kampregime was licht en de gevangenen hadden veel vrijheden. Dit blijkt ook uit een verhaal van Straat in *de Volkskrant* waarin hij schrijft dat het 'enfant terrible' van de Rotterdamse balie zich onledig hield met het vertroetelen van dozijnen loslopende kampkatten en het vertalen van nieuwe Russische schaakliteratuur, en ook dat hij op elk uur van de dag en de nacht te vinden was voor een pittig vloggertje. Zijn passie voor het schaken, Rusland en katten is ook in het kamp te zien, zoals blijkt uit het verhaal van Straat: "Drong men in Sint Michielsgestel door tot het hokje waar Oskam huisde, dan trof men hem aan met een schaakbord op zijn brits, een kat op zijn schoot en een Russisch schaakboek op die kat." Het ging hier om een boek over Botwinnik uit 1938. Oskam kende Botwinnik van het AVRO-toernooi in 1938 en uit een verslag dat hij in *De Schaakwereld* schreef over zijn ontmoeting met het echtpaar Botwinnik blijkt dat zijn belangstelling niet alleen het schaken betrof: "Mevrouw Botwinnik zal dit interview niet lezen, en ik mag mij daarom wel veroorloven te zeggen, dat zij mij zeer behaagde." In 1947 verschijnt M. M. Botwinnik: *Keur*

van mijn beste partijen (1926-1936). Vertaling uit het Russisch door G. C. A. Oskam. In 1948 wordt Botwinnik wereldkampioen.

Laatste jaren

Na een aantal andere functies (Advocaat-Generaal en Raadsheer bij het Bijzondere Gerechtshof in Arnhem) neemt Oskam in 1949 zijn advocatenpraktijk in Rotterdam weer op, maar hij treedt veel minder op de voorgrond dan vóór de oorlog. In 1945 schrijft hij in *De Waarheid* nog een vernietigend artikel over zijn vroegere metgezel Aljechin en noemt hem een profiteur, slecht en boosaardig. Aljechin sterft in 1946 in Portugal en hij heeft het artikel dus nog kunnen lezen.

In oktober 1952 meldt het *Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond* dat Oskam is overleden. Op de begraafplaats Crooswijk wordt hij bijgezet in het familiegraf. Zijn vrouw Sara van Laar, met wie hij in 1910 was getrouwd, was in 1944 overleden; het echtpaar is kinderloos gestorven. Op zijn ziekbed stond binnen het bereik van zijn handen steeds een klein schaakspel met

stukken gereed en een krant schrijft: "Het hele leven is een schaakspel en uit het spel leert men iemands karakter kennen. De partij, die Mr. Oskam heeft gespeeld, is ten einde. Er waren meesterlijke zetten bij."

Volgens sommigen heeft Oskam bij zijn overlijden niet het eerbetoon gekregen dat hij wel verdiende. Als mogelijke reden is wel eens zijn vriendschap met Aljechin genoemd. Dit kan bij de WK-match met Euwe misschien een rol hebben gespeeld, maar belangrijker lijkt zijn interesse voor Rusland. De Koude Oorlog hield Nederland rond zijn sterfdatum stevig in zijn greep en belangstelling voor Rusland werd toen niet door iedereen gewaardeerd.

Mr. Oskam was een markante man die vriendschappelijke contacten onderhield met alle wereldkampioenen in zijn leven (Lasker, Capablanca, Aljechin, Euwe en Botwinnik) en iemand die veel betekend heeft voor het schaken in Nederland, zowel voor als achter de schermen. Hij is zeker ook een stille kracht geweest achter het wereldkampioenschap van Max Euwe in 1935.

De ‘Club der Grootmeesters’ en het wereldkampioenschap na 1937 (Deel I)

Eric de Winter

Er zijn in de schaakgeschiedenis meerdere pogingen gedaan om een schakersvakbond op te richten. Voorbeelden uit de laatste decennia zijn de Grandmasters Association (GMA), de Professional Chess Association (PCA) en de Association of Chess Professionals (ACP). Ze bestaan niet meer, de ACP is als laatste in 2023 opgeheven. Minder bekend zijn de pogingen van veel langer geleden om tot een dergelijke belangenorganisatie te komen.

Na het beroemde AVRO-toernooi van 1938 kwamen de spelers bijeen om een ‘Club’ op te richten. Het Max Euwe Centrum bezit originele correspondentie over de voorbereidingen voor een organisatie van topschakers. Tot aan de dood van Aljechin in 1946 bepaalde de regerend wereldkampioen wie zijn uitdager zou worden. De wereldschaakbond FIDE werd hierin pas leidend met de organisatie van het toernooi om het wereldkampioenschap in 1948. Euwe had zich hiertoe al eerder bereid verklaard en nam later het voortouw.

Initiatieven vanaf 1900

Zelfs al in 1900 werd een met de latere ‘Club’ vergelijkbaar initiatief genomen door Amos Burn (1848-1925), een toonaangevende Engelse schaker en schaakschrijver. Tijdens het toernooi in München, waarin hij zelf vierde werd achter Pillsbury, Schlechter en Maróczy, werden soortgelijke ideeën als 38 jaar later bij de beoogde ‘Club’ uitgewisseld. Hoewel deze associatie met enthousiasme van start ging, kwam er weinig van de grond. Burn gaf zijn zakelijke belangen voorrang boven het schaken zelf en ook boven het runnen van een schaakorganisatie. Zonder de gedachte een organisatie

te vormen kwam bij het toernooi van Londen in 1922 wereldkampioen Capablanca bijeen met Aljechin, Bogoljubow, Maróczy, Réti, Rubinstein, Tartakower en Vidmar om zijn voorstel voor een reglement voor alle toekomstige wereldkampioenschapsmatches te bespreken. Euwe was wel onder de deelnemers, maar hij was toen pas 20 en werd niet uitgenodigd voor het gesprek. Het voorstel werd wel bekend onder de naam ‘Protocol van Londen’. De FIDE zag pas twee jaar later het levenslicht. In 1926 schreef Capablanca aan Alexander Rueb, de eerste FIDE-voorzitter, dat het hem sterk had verrast dat de FIDE-commissie het door de grootmeesters voorgestelde reglement niet in overweging had genomen.

Congres Luzern: FIDE richt zich tot in Nottingham aanwezige grootmeesters

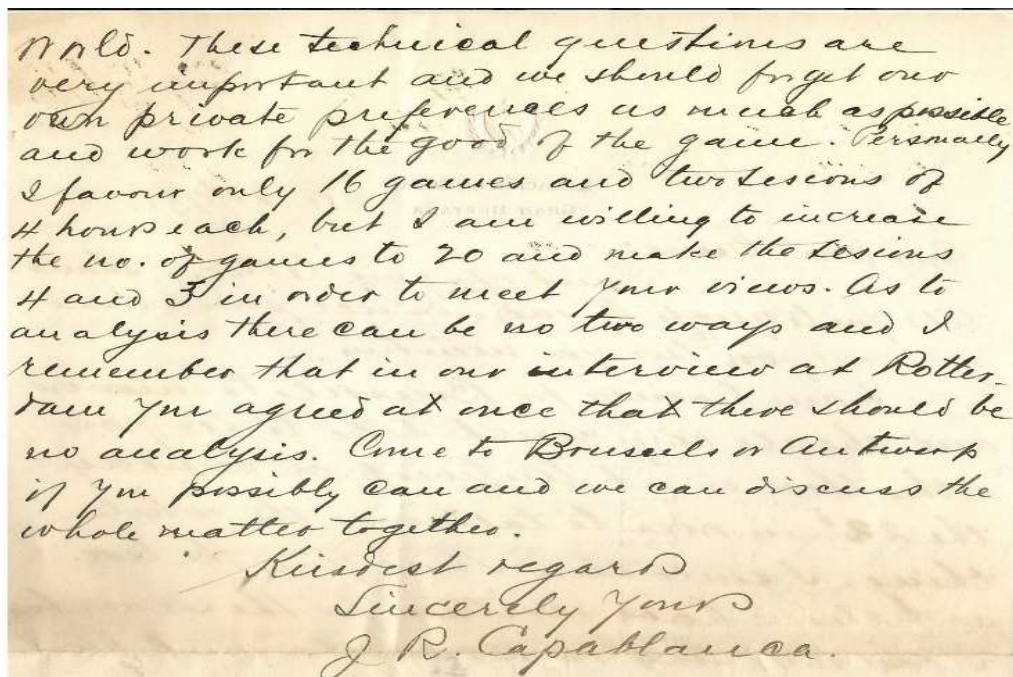
In augustus 1936 stuurt de FIDE de in het congres van Luzern overeengekomen regels voor het wereldkampioenschap naar de deelnemers van het toernooi te Nottingham, opnieuw een supertoernooi met als co-winnaars Botwinnik en Capablanca. De inmiddels tot wereldkampioen gekroonde Max Euwe bereikt de met Fine en Reshevsky gedeelde derde plaats op een halve achter-

stand. Het eerste artikel stelt ronduit dat de regeling van het wereldkampioenschap een zaak van de FIDE is, met in artikel 2 dat de opvatting van internationale schaakmeesters, in het bijzonder de wereldkampioenen, moet worden gehoord en 'zo mogelijk' gehonoreerd. Artikel 3 zegt dan weer dat de definitieve en aanvullende reglementering in 1937 in het congres van Stockholm zal volgen. In Luzern komen meerdere voorstellen op tafel, waarbij de Zwitserse gedelegeerde prof. Erwin Voellmy heeft geprobeerd helderheid te scheppen.

Euwe: "De FIDE moet leidend zijn bij de komende WK-matches"

Nog voordat in 1937 de revanchematch Euwe-Aljechin was begonnen werd al gesproken over wie de volgende tegenstander van Max Euwe zou moeten zijn in de strijd om de wereldtitel, vooropgesteld

natuurlijk dat hij Aljechin opnieuw zou verslaan. Capablanca en Euwe waren al in de pen geklommen. In november 1936 schrijft de Cubaan dat hij verwacht dat Euwe ook de revanchematch zal winnen en dat hij met Euwe tot overeenstemming zal komen over de matchvoorwaarden. Voor Capablanca speelt geld een belangrijke rol. Opmerkelijk tijdsbeeld: Capablanca wil verbieden dat er na het afbreken van een partij door de spelers wordt geanalyseerd. De FIDE bevestigde dat de match tussen de winnaar van Euwe-Aljechin en Capablanca zou moeten gaan. Euwe is grotendeels akkoord met de voorstellen van Capablanca, maar niet met alles. Hierna volgt een handgeschreven brief van Capablanca waarin hij stelt dat persoonlijke voorkeuren zo veel mogelijk opzij moeten worden geschoven en dat gespeeld moet worden voor de bevordering van het schaakspel.

A photograph of a handwritten letter on aged, cream-colored paper. The handwriting is in cursive, written in dark ink. The text of the letter is as follows:

World. These technical questions are very important and we should forget our own private preferences as much as possible and work for the good of the game. Personally, I favour only 16 games and two sessions of 4 hours each, but I am willing to increase the no. of games to 20 and make the sessions 4 and 3 in order to meet your views. As to analysis there can be no two ways and I remember that in our interview at Rotterdam you agreed at once that there should be no analysis. Come to Brussels or Antwerp if you possibly can and we can discuss the whole matter together.

Kindest regards
Sincerely yours
J.R. Capablanca.

Euwe uit zich duidelijk over de rolverdeling: *“First of all the Fide must assume the command over the title.”* Dus: de FIDE moet leidend worden, niet de spelers. Vervolgens spreekt Euwe met FIDE-president Rueb. Rueb heeft hem duidelijk gemaakt dat zij voorlopig geen speciale afspraken kunnen maken over matches ná de revanchematch Euwe-Aljechin. Rueb zegt wel zeer geïnteresseerd te zijn in suggesties van “greatmasters”. De twee grootste problemen zijn volgens Rueb het geld en de aanwijzing van de volgende uitdager. Hij wil proberen een permanent FIDE-fonds voor toekomstige matches op te zetten. Hij wijst erop dat bij het congres van Warschau in 1935 een commissie van zeven leden is gevormd voor de toekenning van meestertitels; dezelfde commissie zal zich buigen over de kandidaten voor de wereldtitel. Deze commissie heeft als voorzitter Gerard Oskam (een prominente naam in de Nederlandse schaakgeschiedenis – zie het voorgaande artikel van Symon Algera), en ook Aljechin is lid! Euwe gaat in de schaduw staan en verzoekt Capablanca nogal nadrukkelijk om in het vervolg over zaken betreffende het wereldkampioenschap niet meer met hem, maar met Rueb te corresponderen, die hij zeker bereid acht om te letten op de belangen van henzelf richting FIDE.

Het volgende FIDE-congres: Stockholm 1937

Capablanca had zijn adviezen vooraf aan Rueb gestuurd. Twee zaken springen er in het antwoord van Rueb uit. Ten eerste acht Rueb het niet fair dat elke bekende internationale speler de wereldkampioen zou mogen uitdagen; dit recht zou alleen de sterkste meester na de wereldkampioen mogen hebben. Maar het belangrijkste

punt, aldus Rueb, is dat hij het voorstel van de KNSB in de huidige vorm niet kan accepteren. Dit voorstel luidt dat de winnaar van het AVRO-toernooi van 1938 wordt aangewezen als uitdager bij de wereldtitelstrijd. Hieraan kan volgens Rueb slechts in twee uitzonderlijke gevallen worden gedacht, namelijk als de door de FIDE aangewezen uitdager te laat is met het accepteren van de uitdaging óf als deze door de FIDE aangewezen uitdager zelf ermee instemt om plaats van hemzelf de winnaar van het AVRO-toernooi de uitdaging te gunnen.

Euwe was zelf aanwezig in Stockholm en verklaarde dat, als hij de revanchematch tegen Aljechin zou winnen, hij bereid was om vóór eind 1939 een titelmatch tegen Capablanca te spelen. Tevens bevestigde hij dat hij de organisatie van het wereldkampioenschap zou overdragen aan de FIDE. Het ging nog een stap verder. Het door Euwe zelf voorgestelde protocol voorzag erin dat hij Capablanca als wereldkampioen zou erkennen als die hem zou verslaan, en ook nog dat Capablanca in 1940 een match tegen Flohr zou spelen onder door de FIDE opgestelde voorwaarden, maar wel onder het voorbehoud dat de FIDE de rechten van Capablanca zou erkennen. Het eerste artikel is opmerkelijk flexibel over de lengte van de wedstrijd: “De match bestaat uit 20 partijen met minimaal 4 overwinningen van de winnaar, of 24 partijen met minimaal 5 overwinningen, of 28 partijen met minimaal 6 overwinningen.” Euwe en Capablanca moeten het hierover vooraf eens zijn.

GRAND HOTEL PANHANS
GRÖSSTES KUR- UND SPORTHOTEL DES
KONTINENTS MIT ALPEN-STRANDBAD
TELEFON: PANHANS-HOTEL TEL. 5 u. 40

SEMMERING
INTERNATIONALER HOHENLUFTORT, 1040 m
100 KILOMETER VON WIEN

Protocol and conditions, drawn up and agreed upon by between Dr. H. Euwe, Flohr and J. R. Capablanca, in the event that Dr. Euwe retains his title in his coming match with Alekhine.

Dr. Euwe agrees to play first with Capablanca not later than the end of 1939. This is in accord with Dr. Euwe's declaration at the meeting of the Fide in Stockholm the 14th of August 1937.

The match is to be played under the following conditions:

1. The match to consist of 20 games with a minimum of 4 wins for the winner, or 24 games with a minimum of 5 wins, or 28 games with a minimum of 6 wins. All this by mutual agreement between the players. If the players don't agree, the organizers, financing the match, will decide.
2. The match will be played at the rate of 3 games a week in alternate days.
3. The hours will be five hours a day in succession at the rate of 40 moves in 2½ hours.

On the interpretation of these rules or at any point that may come up not covered by these rules.

12. If Capablanca wins the match, Dr. Euwe recognizes Capablanca as the champion of the world and Capablanca will take his place to play Flohr and also to play F. Lohr, in 1940 on the Fide conditions, provided the Fide recognizes Capablanca's rights.

11. The forfeit money should be ~~for~~ put in the hands of one of the Committee. It should be held until the match is settled. If the match does not take place because of the organizers not fulfilling their contract, then Capablanca is in favour of a four hours play with an interval of 1½ - 2 hours without analysis and then 3 hours more of play. The first session at the rate of 32 moves in two hours and the second session at the rate of 24 moves in 1½ hour. However at Dr. Euwe's request he has agreed to this rule for this match.

Then the forfeit money will be divided between the players in the proportion of 2/3 to the challenger and 1/3 to the defender.

Conflict tussen KNSB en FIDE (Rueb)

De FIDE nam het voorstel 'KNSB-AVRO-toernooi' niet over – niet zo verrassend gezien de eerdere uitlatingen van Rueb aan het adres van Capablanca. Op het congres in Stockholm waren zestien federaties aanwezig, en die gingen bepalen wie de uitdager zou worden. De uitslag van de eerste stemronde was: Flohr 6, Capablanca 4, Botwinnik 1, Fine 1 en Keres 1. Flohr won ook de tweede ronde met 8 stemmen tegen 5 voor Capablanca. Zo werd Flohr de FIDE-kandidaat.

Recent spitten in het bij Tresoar te Leeuwarden ondergebrachte deel van het FIDE-archief leverde een briefwisseling tussen Fine en Euwe uit 1973 (!) op. Fine schrijft dat het AVRO-toernooi officieel was georganiseerd met het doel een uitdager van Aljechin aan te wijzen. Hij vervolgt: "Keres en ik deelden de eerste plaats, maar Aljechin weigerde tegen een van ons om de wereldtitel te spelen en na de oorlog verhinderden Aljechins activiteiten elke redelijke oplossing. Niemand weet wat er zou zijn gebeurd als hij niet was overleden."

Aljechin overleed in maart 1946. In zijn antwoord bevestigt Euwe dat het AVRO-toernooi een officiële status had gekregen. Maar dat hield geen stand. Euwe schrijft dat hij er zelf bij was in Zweden. Hij had in een voor zijn doen felle speech erop aangedrongen dat het resultaat van het AVRO-toernooi toch leidend zou zijn, maar de FIDE was niet te vermurwen en Flohr bleef de door de FIDE aangewezen kandidaat.

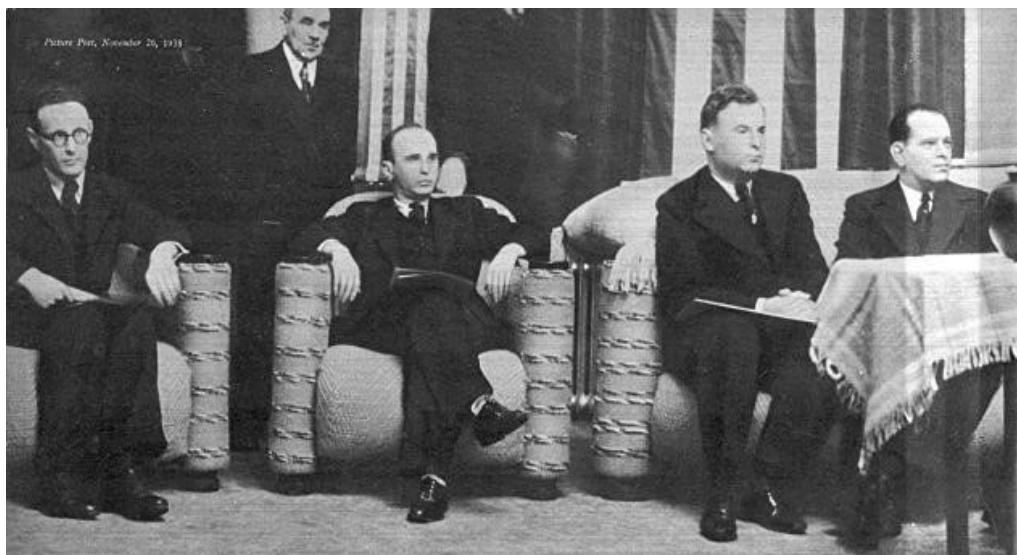
Euwe schrijft dat hij zich herinnert dat de voorzitter van de KNSB, B.J. van Trotsenburg, de vergadering kwaad verliet. In het Tijdschrift van den Koninklijken Neder-

landschen Schaakbond van augustus 1937 staat een levendig viereenhalf pagina lang verslag van de ergernissen tussen de Nederlandse delegatie en de FIDE, geschreven door Van Trotsenburg zelf, met een aanvulling van G. van Harten. Dit is deels aangehaald in de Euwe-biografie van 1976. Euwe schrijft aan Fine dat het duidelijk was dat de FIDE niet betrokken wilde worden bij het in 1938 te organiseren AVRO-

toernooi. Dit bleef in Nederland niet zonder gevolgen. In de vergadering van de Bondsraad van de KNSB werd een door de SGS ingediende motie aangenomen waarbij de houding van de wereldschaakbond in Stockholm werd 'betreurd', eufemistisch uitgedrukt. Rueb voelde zich daardoor kennelijk dusdanig beledigd dat hij bedankte voor het erelidmaatschap van de KNSB, dat hem al in 1928 was verleend.

MR. A. RUEB EN KON. NED. SCHAAKBOND.

Mr. A. Rueb, voorzitter van den wereldschaakbond, deelt mede, dat hij, in verband met de Zaterdag 4 December j.l. door den bondsraad van den Kon. Nederlandschen Schaakbond aangenomen motie in zake o.a. de houding van het presidium van den wereldschaakbond bij de regeling van het wereldkampioenschap, voor het erelidmaatschap van den Kon. Ned. Schaakbond heeft bedankt.

Botvinnik, Reshevsky, Fine, Landau ('op de stoel van Capablanca')

Euwe, Aljechin, Flohr, Keres

(Foto's: archief MEC)

Einde Deel I. Deel II wordt gepubliceerd in de december-editie van MEC Magazine.

Tripje naar Malta met gevolgen

Peter Boel

De legendarische reislust van Max Euwe bracht hem in augustus 1959 op Malta. Conrad Thake, docent architectuur aan de plaatselijke universiteit in Msida en tevens een enthousiaste schaker, meervoudig Olympiade-deelnemer en regerend Seniorenkampioen van Malta, stuurde ons uniek fotomateriaal over een kort bezoek dat onze voormalig wereldkampioen bracht aan dit van historie doordrenkte eiland. Een kort bezoek dat niet zonder gevolgen bleef voor de Maltese schaakgemeenschap.

De *Times of Malta* berichtte op 29 augustus 1959 dat Euwe met zijn vrouw Caro ruim een week eerder Malta had bezocht voor een tripje van een dag of drie. Euwe zou Euwe niet zijn geweest als hij tijdens deze ultrakorte vakantie niet ook diverse schaakactiviteiten had ontplooid. Hij gaf een simultaan aan 26 spelers en verloor daarbij van de lokale speler Herbert Darmanin, terwijl hij remise overeenkwam met Adriano Gouder, Giuseppe Mifsud Bonnici en Colin Richardson. Daarnaast gaf Euwe nog twee kloksimultaans tegen zes spelers elk. Carmelo Frisk en Wilfred Attard hielden hem op remise.

Wilfred Attard was de man die deze schaakactiviteiten organiseerde. Hij was lange tijd de bekendste schaker op Malta; hij werd twaalf maal nationaal kampioen, speelde aan het eerste bord op diverse Olympiades en nam ook deel aan meerdere zonetoernooien. In 1960 versloeg hij in het zonetoernooi in Madrid het voormalige Spaanse wonderkind Arturo Pomar Salamanca.

Conrad Thake kende hem goed: “Attard was een sterke speler tegen wie onze generatie

[Thake is van 1963] nogal opkeek. Hij was kapitein in de Royal Malta Artillery en ook in onze schaakkringen werd hij Il Kaptan genoemd. Hij was charismatisch en daadkrachtig en had goede connecties.” Thake acht het dus heel waarschijnlijk dat Attard Euwe heeft geëngageerd. Het is niet bekend hoe het precies is gegaan; wellicht was Euwe met zijn vrouw terechtgekomen op het bekende St George’s Square in Valletta met de vele cafés waar druk werd geschaakt en kwam zo van het een het ander. “Attard was heel zelfverzekerd, ik kan me ook voorstellen dat hij Euwe zag, of hoorde dat hij er was, en gewoon op hem is afgestapt.”

Wilfred Attard’s oudste zoon Alex vermoedt dat het evenement werd georganiseerd in samenspraak met Louis Dingli, de toenmalige voorzitter van de Maltese schaakbond. “Mijn vader speelde veel correspondentieschaak met spelers van over de hele wereld. Misschien kende hij Euwe daarvan.” Het contact tussen de twee blijkt duidelijk uit het bedankbriefje, gedateerd 20 augustus, dus ruim een week voor het bericht in de *Times of Malta*, dat Euwe aan ‘Captain’ Attard schreef:

To Captain W.G. Attard
with compliments and many
many thanks for all the
efforts to make our stay
on Malta so pleasant.

W. G.

August 22 - 1954

(verzameling Alex Attard)

Euwe speelt een vrije partij tegen Wilfred Attard (rechts) in de Overseas Club in Valletta. De toeschouwers kijken met duidelijk ontzag naar de verrichtingen van de voormalig wereldkampioen. Van links naar rechts: Godfrey Darmanin, Edelman (voornaam onbekend), Wanni Soler en Herbert Darmanin. Foto: verzameling Alex Attard.

Alex Attard was 14 jaar oud in 1959. “Ik kan me Euwe nog goed herinneren,” zegt hij. “Mijn vader was heel opgewonden over het bezoek, en hij noemde Euwe een uitnemende, heel sportieve *gentleman*.” Voor de *Times of Malta* liet Euwe zich in lovende bewoordingen uit over het eiland: hij sprak zich heel positief uit over het klimaat, het ‘karakter’ en de schoonheid en de charmes van Malta. Op de vraag of hij het eiland aantrekkelijk vond voor toeristen antwoordde hij, enigszins raadselachtig: “Zeker wel, als men hen vertelt wat voor aantrekkelijkheden ze hier kunnen vinden.”

Over de schakers was hij mild-positief: hij schaalde Malta qua niveau hoger in dan bijvoorbeeld Venezuela, Zuid-Afrika en Puerto Rico. De spelers met wie hij de degens had gekruist hadden originele ideeën, maar misten “helaas” de ervaring om hun plannen door te zetten en gewonnen stellingen te verzilveren. Hij gaf toe dat hij in meerdere partijen tegen de plaatselijke cracks niet zo goed had gestaan. Helaas zijn voor zover bekend geen van deze partijen bewaard gebleven.

Op de vraag hoe het schaakniveau op Malta verbeterd kon worden adviseerde Euwe internationale toernooien op het eiland te organiseren met sterke spelers uit andere landen. Dat advies werd opgevolgd; in de jaren tachtig en negentig werden in de hoofdstad Valletta en het nabijgelegen Sliema regelmatig zulke toernooien gehouden. Thake herinnert zich deelnemers als Alexander Kotov en Vladimir Tukmakov. Verder kwam de Servische IM Nikola Karaklajic vaak naar Malta om te spelen en waren de Nieuw-Zeelanders Robert Wade en de Engelsen Les Blackstock en Nigel Povah er ook regelmatig te vinden.

Het Russische Centrum voor Wetenschap en Cultuur in Malta organiseerde later ook toernooien die werden vernoemd naar Euwes voorganger Alexander Aljechin. Deze had het eiland met een bezoek vereerd in 1935, het jaar waarin hij later de wereldtitel aan Euwe verloor. In 2002 werd de naam Attard toegevoegd, ter ere van de Maltese topschaker die in 2001 was overleden. De volledige naam was nu ‘The Alekhine-Attard Tabac Original Tournament’. In 2014 werd de naam Attard er weer afgehaald.

Als Maltees kampioen kreeg Attard later concurrentie van Harry Camilleri, die in de veertigjarige(!) periode tussen 1965 en 2005 liefst achttien maal de nationale titel veroverde. Thake spreekt van een “vriendschappelijke rivaliteit, met name in de jaren zestig en zeventig, toen deze twee spelers de lokale Maltese schaakscene domineerden”. Camilleri was een makkelijk toegankelijke man, die soms wat verstrooid kon zijn. Attard was formeler in de omgang, maar hij was ook een fanatieke aanvalsspeler die bijvoorbeeld graag Koningsindisch speelde. Thake speelde vele snelschaakpartijtjes met hem. “Tijdens reguliere partijen gedroeg hij zich altijd volkomen correct, maar met vluggeren maakte hij regelmatig grappen en had hij zo zijn vaste uitdrukkingen. Als hij je stelling kraakte met een zet, zei hij: ‘En zo verkruiemt het koekje’ of ‘En wat ga je nu tegen je moeder zeggen?’,” herinnert hij zich.

Een ander advies dat Euwe de lokale schakers gaf was zich aan te sluiten bij de wereldschaakbond FIDE en een team naar de tweejaarlijkse Olympiades af te vaardigen. En hier meldt het krantenbericht iets opmerkelijks: Euwe bood zich aan als

“sponsor” voor het FIDE-lidmaatschap van Malta. “De naam van de verslaggever van het bericht staat er niet bij,” zegt Thake, “en waarschijnlijk was hij geen schaker. Ik denk dat hij gewoon bedoelde dat Euwe een handje heeft geholpen en zijn connecties heeft gebruikt om Malta lid te maken.” Hoe het ook zij, in 1960 was het al voor elkaar. Malta werd lid en nam deel aan de Olympiade in Leipzig: onder aanvoering van Camilleri werd het team 39ste en voorlaatste, voor Libanon. Een bescheiden maar mooi begin.

Het culmineerde uiteindelijk in het heuglijke feit dat de Olympiade twintig jaar later, van 20 november tot en met 6 december 1980, op Malta zelf werd gehouden, in het oude en statige Mediterranean Conference Centre in Valletta. In het Maltees, dat is ontstaan uit het Arabisch, heette deze 24ste Olympiade *L-24 Olimpjadi ta-Cess*. Het bedrijf Festa Ltd. sponsorde het verblijf van alle spelers: 81 teams bij de mannen en 42 bij de vrouwen. De rest van het bedrag werd opgehoest door de National Tourist Organisation en diverse banken. Een grote krachttoer voor een eiland met zo’n kleine schaakgemeenschap, maar de Maltese Schaakbond, één van de oudste van Europa, bestond honderd jaar en zette de schouders eronder. Het werd een succes.

Het werd ook het Olympiadebuut van de toen zeventienjarige Conrad Thake. Om het deelnemersveld bij de mannen even te maken stelde het thuseiland zelf een B-team samen. Het A-team, met Attard aan het topbord, werd 61ste, het B-team eindigde als 64ste van de 82 teams. Daarin speelde

Thake aan bord 4 en hij deed het prima met 6½ uit 10. “Dat was meer dan 50%, en dat resultaat is op een Olympiade genoeg voor de kandidaat-meestertitel,” zegt Thake. “Die titel heb ik overigens pas veertig jaar later gekregen – twee jaar geleden. Toch niet zo gek, want ik heb een rating van ergens in de 1800.”

Er was nog een zeventienjarige debutant in Valletta 1980: Garry Kasparov behaalde de bronzen medaille aan het tweede reservebord voor de Sovjet-Unie. Spraakmakend was de deelname van Garry zeker. Thake herinnert zich de consternatie toen de toekomstige wereldkampioen in de grote algemene speelhal, The Great Ward, had verloren van de Bulgaar Krum Georgiev (die overigens op 31 juli 2024 op 66-jarige leeftijd is overleden): “Garry was echt ontgaan van die nederlaag en huilde zelfs.”

Met die zure nederlaag had het niets te maken, maar bij de prijsuitreiking werd de zilveren medaille voor de reserves in eerste instantie per ongeluk aan Kasparov uitgereikt. Die prijs behoorde toe aan Andrew Borg van Thake’s Malta-B-team. Andrew was de broer van Geoffrey Borg, de eigenaar van Mind Games, die in het A-team speelde. De fout werd snel goedge maakt, en schaakfan Borg hield er ook nog een handtekening van de eerste-bordspeler van de Sovjets, Anatoly Karpov, aan over.

Voor Conrad Thake was deze Olympiade onvergetelijk. En dat was dus in zekere mate te danken aan Max Euwe, diens reislust en zijn diplomatieke gaven.

Groepsfoto genomen bij het afscheid van het echtpaar Euwe, op de achterkant waarvan Euwe zijn bedankbriefje schreef aan Wilfred Attard. Van links naar rechts: Godfrey Darmanin, Micovic, Wilfred Attard, Caro Euwe, Max Euwe, vermoedelijk de echtgenote van Edelman, Louis Dingli, Edelman en Wanni Soler. Linksvoor Wilfred's negenjarige zoon Kevin Attard. Foto: verzameling Alex Attard.

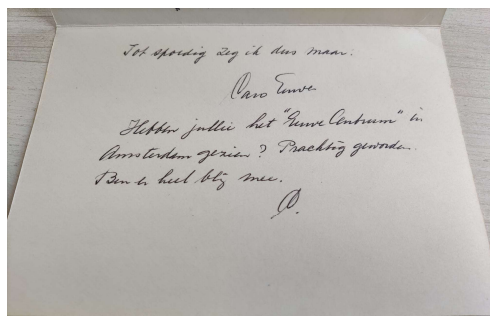

Bijzondere schenkingen

Begin 2025 ontvingen wij twee bijzondere schenkingen. Van Erna de Bruijn, weduwe van Carel van den Berg, ontvingen wij twee dozen met relikwieën en persoonlijke correspondentie. Zie bijgaand bijvoorbeeld het kaartje van mevrouw Caro Euwe aan mevrouw De Bruijn, die haar enthousiasme toont over het toen net geopende Max Euwe Centrum.

Van Albert Bouma ontvingen wij zijn complete boekencollectie, conform de wens in zijn testament.

Wij danken de familie Bouma en mevrouw De Bruijn hartelijk voor deze bijzondere schenkingen!

De foto van Bas Beekhuizen

Met ingang van dit nummer van MEC Magazine zal fotograaf Bas Beekhuizen steeds een foto publiceren, met zijn eigen verhaal erbij. Bas heeft in het MEC een permanente tentoonstelling, die de moeite van bezichtiging waard is. Ook is Bas toegevoegd aan de redactie, waarbij hij helpt met het retoucheren van oude foto's. Hier zijn verhaal bij deze foto:

“1-0, de stukken kunnen weer in het doosje, Tata 16-01-2011, toernooi (ex-)parlementariërs in Wijk aan Zee. Johan van Hulst helpt Ed van Thijn met het terugzetten van de zwarte stukken in de beginstand.

De foto is door mij — nog geen twee weken voordat de heer Van Hulst honderd werd — genomen. Ik ben net op tijd om de bewondering voor zijn krachtige uitstraling ook aan het schaakbord vast te leggen, want zijn chauffeur links op de foto staat al klaar om de vermaarde en onverzettelijke professor alweer mee te nemen. Ex-parlementariër

Marius Ernsting (rechts op de foto) lijkt nog steeds onder de indruk van de overtuigende winstpartij van de bijna honderdjarige tegen de Amsterdamse oud-burgemeester. Op de achtergrond kijkt schrijfster en mijn toenmalige schaakclubvoorzitter Monique van de Griendt geïnteresseerd toe. Misschien wel of er een verhaal in zit voor *Schaakmagazine*.

Johan van Hulst werd op 28 januari 2011 bij de feestelijke prijsuitreiking in Wijk aan Zee uitgebreid gefêteerd en zou zelfs 107 jaar oud worden.”

Schaaktijdschrift NB voor Noord-Nederland ... voor en door de betere schakers

Erik Mijnheer

In 1994 verscheen een nieuw schaaktijdschrift in (Noord-)Nederland, met de naam *NB*. *NB* stond voor Noorderbreedte. De redactie bestond uit Bart Beijer en Mark Kruit. In het eerste nummer, het zogenaamde nulnummer, kondigden zij aan dat het tijdschrift vier keer per jaar de schaakwereld in Noord-Nederland in de volle breedte zou belichten. Daarbij werden lezers opgeroepen om bijdragen aan te leveren, zoals toernooiverslagen, analyses, opinies, suggesties en reacties op de inhoud.

Op de omslag stonden de drie noordelijke provincies afgebeeld. Een scheidslijn gaf echter aan dat de focus lag op Friesland en Groningen, en in het bijzonder op de provinciale hoofdsteden Leeuwarden en Groningen.

De redactie slaagde erin om in het eerste jaar (1995) vier nummers uit te brengen. In 1996 verschenen drie edities, in 1997 twee en in 1998 nog slechts één. Het werd al snel duidelijk dat de redactie moeite had met de beperkte hoeveelheid ingezonden kopij om telkens een volwaardig nummer samen te stellen. Het laatste nummer, een extreem dunne editie uit 1998, bevatte de volgende conclusie:

De conclusie kon niet anders zijn dan dat het zo niet langer kan. Aangezien niets erop wijst dat de situatie in 1998 anders zal zijn, moeten we afstappen van het idee van een kwartaalblad. Het is vooralsnog niet haalbaar gebleken. Een mogelijke conclusie zou kunnen zijn om er dan maar helemaal mee te stoppen, maar daarvoor zijn de reacties op het blad ondanks alles nog te positief. Het moment van stoppen is dus

nog niet aangebroken, maar er gaat wel wat veranderen.

Er werd een plan ontvouwd om tweemaal per jaar een nummer van 50 tot 60 pagina's uit te brengen, maar dit bleek eveneens onhaalbaar. Uiteindelijk hield *NB* in 1998 op te bestaan.

Onderwerpen en auteurs

Waarover schreef *NB*? De focus lag niet zozeer op schaakgeschiedenis, maar op het schaken in de NOSBO (Noordelijke Schaakbond) en de FSB (Friese Schaakbond), met een nadruk op de betere spelers. Dit blijkt ook uit de lijst met auteurs, waaronder prominente namen zoals Nico van de Sijde, Bart Beijer, Erik van den Doel, Luuk van Kooten, Yge Visser, Eelke Wiersma, Erik Hoeksema, Karel van der Weide, Eddie Scholl, Migchiël de Jong, Gabor Lodi en Henri Spijkerman.

De behandelde onderwerpen waren onder meer:

- Nederlands Kampioenschap Schaken;
- Halve finale van het Nederlands Kampioenschap;

- Fries Kampioenschap;
- NOSBO-kampioenschap;
- KNSB-competitie, met speciale aandacht voor de prestaties van Groningen en Philidor Leeuwarden;
- Toernooien zoals het Koop Tjuchem-toernooi (Groningen), het Frigem Weekend-schaaktoernooi (Leeuwarden), het Kloosterschaaktoernooi in Ter Apel, het weekendschaaktoernooi van ZSG (Zwolle) en het ambtenaren-schaaktoernooi in Emmen.

Daarnaast publiceerde het tijdschrift partijanalyses vanuit competities en toernooien, evenals een vaste rubriek over gambieten, zoals het Lettisch Gambiet, Slavisch Gambiet, Cochrane-gambiet en Falkbeer-gambiet ..., en de Trompowsky.

Overige inhoud

Verder bevatte *NB* bijdragen zoals:

- Artikelen uit clubbladen;
- Een uitgebreid interview van elf pagina's met de bekende toernooi-organisator Johan Zwanepol;
- Een verslag over het afscheid van de Commissaris van de Koningin onder de titel *Eindspel met Vonhoff*;
- Een themanummer over Jannes van der Wal;
- Gesprekken met bekende schakers, onder wie Gert Ligterink en Jules Welling.

Hoewel *NB* bedoeld was als een breed platform voor de schaakwereld in Noord-Nederland, richtte het zich uiteindelijk vooral op de betere schakers. Dit maakt het tot een uniek tijdsdocument, waarvan alle twaalf edities te lezen zijn in de bibliotheek van het Max Euwe Centrum.

Tijdschrift NB

1994 1e jaar nummer 0

1995 1e jaar nummer 1

1995 1e jaar nummer 2

1995 1e jaar nummer 3

1995 1e jaar nummer 4

1996 2e jaar nummer 1

1996 2e jaar nummer 2

1996 2e jaar nummer 3

1997 3e jaar nummer 1

1997 3e jaar nummer 2

1998 4e jaar nummer 1

1998 4e jaar zonder nummering, laatste editie

De schrijvers Euwe en Rueb

Peewee van Voorthuysen

Toen Eric de Winter en ik op zoek waren naar de gang van zaken bij de afzetting van FIDE-president Alexander Rueb tijdens het congres van Buenos Aires in 1939, bezochten we ook de studiezaal van het Allard Pierson Museum. Volgens onze informatie zou daar een deel van Rueb's nalatenschap liggen. Dat klopte, alleen was het niet datgene waarnaar we op zoek waren. Onze zoektocht werd dus elders voortgezet en het resultaat daarvan kunt u nalezen in *MEC Magazine 103*. Maar ik was geïntrigeerd: wat zou er allemaal liggen?

Veel, heel veel. Het bleek dat het in feite om twee collecties ging. In de eerste plaats om geschriften van Rueb, en niet zijn boeken en tijdschriften. Die liggen allemaal opgeslagen in het depot van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Maar wel al het voorwerk voor zijn meesterwerken: *De schaakstudie* en *Bronnen van de schaakstudie*. Zes archiefdozen vol: voor een historicus van de schaakstudie ongetwijfeld een interessante bron van onderzoek. Daarnaast vond ik een persoonlijke selectie van problemen en eindspelen uit het verleden. Alles met de hand gestempeld natuurlijk... Bij de collectie zaten ook vertalingen uit de Middeleeuwen, en een venijnige kritiek op *De kerkvaders der schaakgemeente* van Antonius van der Linde.

En wat de Euwe-collectie betreft?

Werkelijk van alles. In de eerste plaats een overzicht van zijn eigen bibliotheek. Niet alleen de schaakboeken, maar ook de boeken die hij als leraar had gebruikt. Een gedeelte van de boeken staat weer in het depot van de UvA, al trof ik ook een paar gebonden toernooiboeken aan. Niet de commerciële versie, maar één die Euwe zelf had laten inbinden. Niet zoals Nimzowitsch overigens, die om en om een witte pagina

liet tussenvoegen voor notities, maar toch. Veel handgeschreven artikelen, voor Nederlandse en buitenlandse kranten en tijdschriften. En daarnaast veel notatiebiljetten van grote toernooien en spelersverzamelingen. Een uitgebreide collectie voor Weenink, die ongetwijfeld gebruikt is voor het herdenkboek uit 1931. Of de rondbulletins van New York 1951, die de basis hebben gevormd van het boek dat bij Schaakhuis Hilversum verscheen.

Leesbaar?

Notatiebiljetten hebben één bekend probleem: zijn ze leesbaar? Wie ooit een notatiebiljet van Fischer heeft gezien, beseft ten volle de uitdaging die de makers van de bulletins toen hadden. Nu, met elektronische borden, is dat speciale probleem grotendeels verdwenen, al zijn daar wel andere voor teruggekomen. Erg leuk is het als niet alleen notaties worden opgestuurd, maar er ook verhalen bij worden verteld door Euwe's correspondenten. Dat begint al met het toernooi van Merano 1924, waarin ook Edgard Colle meespeelde. Ongevraagd krijgt Euwe het advies om in zijn komende match met Colle in Zutphen de partijen te rekken, want in de laatste uren is de Belg steeds duidelijk vermoeid. Ook Reuben

Fine is een veelvuldige correspondent. En de openingsliefhebber kan aan de bak: er staan twintig archiefdozen met voorwerk voor de *Losbladige Schaakberichten*.

Hoe verder?

Op dit moment is er nog niets beschreven, behalve dan in mijn spreadsheet. De bedoeling voor de komende tijd is om alles om te werken tot een volwaardig archief. Dat zal worden gepubliceerd via het Allard Pierson Museum. In de komende tijd zullen in het MEC Magazine meerdere artikelen worden gepubliceerd rond de Euwe- en Rueb-collecties. Ik heb al een paar ideeën...

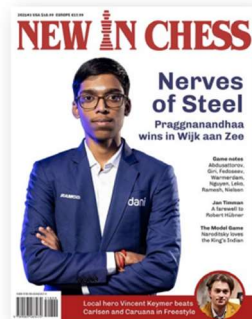

*Euwe en zijn bibliotheek thuis
(foto: Nationaal Archief)*

----- ADVERTENTIE -----

NEW IN CHESS

Enjoy the best game. Ever.

Get 3 issues for only €24.⁹⁹

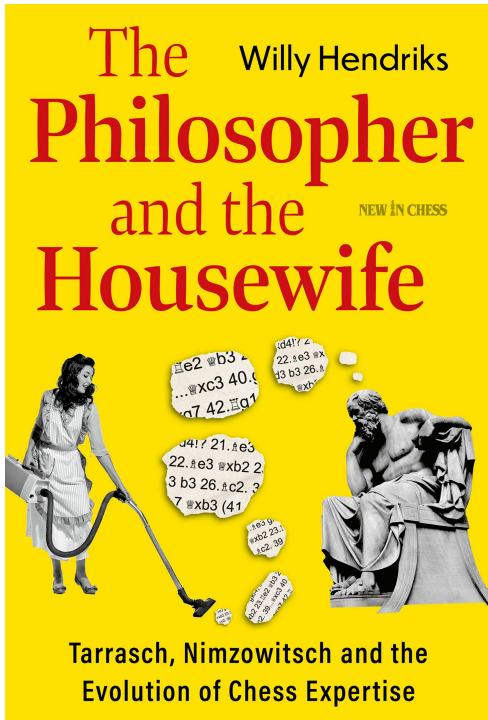
www.newinchess.com/magazine

The Philosopher and the Housewife

Een recensie door Erwin l'Ami

De niet alledaagse titel van het nieuwe boek van Willy Hendriks: *The Philosopher and the Housewife* (New In Chess, 2025) verdient allereerst enige uitleg. Hoofdpersonen zijn Siegbert Tarrasch (1862-1934) en Aron Nimzowitsch (1886-1935).

Tarrasch was niet alleen een van de beste spelers, maar stond ook bekend als de grote schaakleraar van zijn tijd. Hij bouwde in zijn filosofie over het schaken grotendeels voort op het werk van Wilhelm Steinitz (1836-1900), maar haalde daar diens excentrieke ideeën uit.

Hendriks geeft als voorbeeld hoe Tarrasch de opening graag gespeeld ziet worden:

pionnen in het centrum, stukken eruit, en rokade; zoals we dat tegenwoordig als de gouden regels kennen. Tarrasch legt een grote nadruk op ontwikkeling (*“das Tempo ist die Seele des Schachspiels”*) en gelooft niet in ingesnoerde stellingen zonder veel bewegingsvrijheid. Zijn beroemde boeken *Dreihundert Schachpartien* (1895) en *Die Moderne Schachpartie* (1913) hebben een enorme invloed op de schaakwereld. Tarrasch schrijft toegankelijk, met de nodige humor, en voor een breed publiek.

Nimzowitsch is echter in het geheel niet onder de indruk van bovenstaand werk. Hij beschrijft het tweede boek als juist níet modern, maar slechts “de adviezen van een ervaren huisvrouw”.

Nimzowitsch’s eigen schaakfilosofie daarentegen is uiteraard wél modern en is bovendien een allesomvattende methode van hoe het schaakspel gespeeld moet worden. In 1925 werd dit alles ondergebracht in zijn magnum opus *Mein System* — waarschijnlijk het meest controversiële schaakboek aller tijden.

En zo is de titel van het boek van Hendriks verklaard. Twee spelers met een duidelijke mening over hoe het schaken gespeeld moet worden, en daarnaast ook twee spelers met een groot ego. Een ego zo groot, dat kritiek

nauwelijks te verteren is, en zeker niet onbeantwoord kan blijven!

Halverwege het boek komt daar ook nog eens Semyon Alapin (1856-1923) bij. Hij kon zich op het schaakbord niet meten met Nimzowitsch en Tarrasch, maar heeft wel zijn stempel gedrukt op de openingstheorie: de c3-Siciliaan is bijvoorbeeld naar hem vernoemd. Andere openingsideeën van zijn hand, zoals 1. e4 e5 2. Pf3 Pc6 3. Lb5 Lb4?! en 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Le3?! zijn wat in de vergetelheid geraakt, en dat lijkt me niet onterecht.

Alapin vindt Tarrasch en Nimzowitsch veel te generalistisch. Al die theorieën zijn leuk, maar schaken is een concreet spel waarbij zetten de doorslag geven!

Het zorgt voor een jarenlange clash tussen de hoofdrolspelers, uitgevochten in verschillende publicaties, door Hendriks met de nodige humor en, als altijd, een fijne schrijfstijl gepresenteerd. Het boek is een voortzetting van *On the Origin of Good Moves* en *The Ink War*, waarbij steeds weer de centrale vraag terugkomt over de evolutie van het schaakniveau. In *The Ink War* waren Steinitz en Zukertort de hoofdpersonen, nu staan Tarrasch, Nimzowitsch en Alapin centraal.

Hendriks' eigen kijk op dit onderwerp kan door een ieder die zijn werk kent wel worden geraden. Toch legt hij die mening er niet dik bovenop, en dat leest prettig. Hij kent het onderwerp door en door, en dat komt duidelijk naar voren — hij moet heel veel tijd in zijn research hebben gestoken. Het boek staat verder vol met prettig

leesbare schaakfragmenten die ook voor de amateurschaker goed te volgen zijn.

Het is wederom een geweldig inkijsje in vervlogen tijden. Dat komt zeker ook door de sterke meningen die worden verkondigd door de hoofdrolspelers. Ook nu zijn er nog steeds mensen die het schaakspel in een systeem proberen te vangen, maar zelden met de zelfverzekerdheid die 100+ jaar geleden werd geëtaleerd.

Wat dat betreft heeft de engine ons tot enige bescheidenheid gedwongen. Toen Vladimir Kramnik na een overwinning ooit werd gevraagd of hij inderdaad een goede partij had gespeeld, antwoordde hij: "Ik denk van wel, maar ik zal het straks aan de engine moeten vragen". Wat een verschil met bijvoorbeeld Tarrasch, die naar aanleiding van zijn match tegen Karl Walbrodt, die hij met 7½-0,½ won, beweerde in meer dan 300 zetten die de match had beslagen, slechts drie keer niet de beste zet te hebben gespeeld!

Wellicht is het juist omdat we tegenwoordig zoveel meer kennis over het spel hebben, en het niveau hoger is dan ooit, dat we weten dat het schaakspel niet op de manier te vangen is zoals Tarrasch en Nimzowitsch dat probeerden. Ik kan persoonlijk niet anders dan met verwondering kijken naar de pogingen daartoe en denk dat soms ook bij Hendriks terug te lezen.

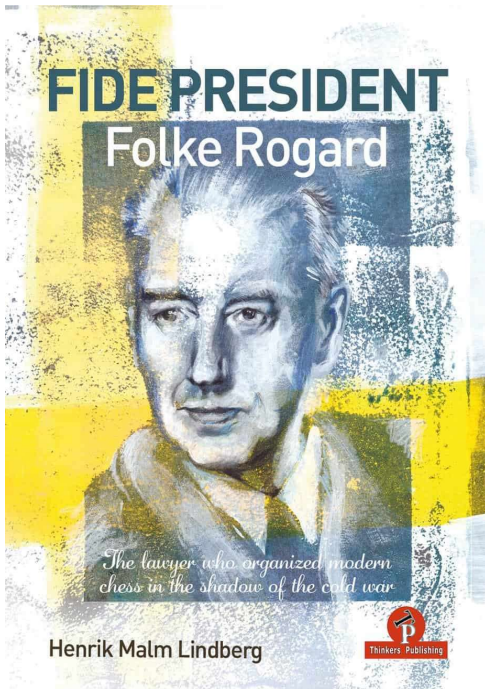
Ik heb *The Philosopher and the Housewife* gekocht tijdens de januari-maand in Wijk aan Zee en las het ruim voor het einde van het toernooi uit. Een aanrader, maar dat had u vermoedelijk al begrepen!

In de schaduw van de Koude Oorlog

Een recensie door Peewee van Voorthuysen

Tussen de twee Nederlandse FIDE-presidenten Alexander Rueb en Max Euwe in zwaaide 21 jaar lang een Zweed de scepter over de schaakwereld: Folke Rogard. Net zoals zijn voorganger Rueb was hij advocaat, en een succesvolle ook. Zijn leven is nu beschreven door de Zweedse schaakhistoricus Henrik Malm Lindberg. De biografie heeft een omineuze ondertitel: 'The lawyer who organized modern chess in the shadow of the cold war'. In een tijd van toenemende spanningen in de wereld, kunnen we wat leren van Rogard's ervaringen binnen de wereldschaakbond?

Rogard werd in 1899 geboren in een welgestelde familie in Stockholm. Zijn opleiding werd lang verzorgd door thuisleraren, zoals toentertijd gebruikelijk was in de hogere kringen. Na zijn succesvolle opleiding en carrière als advocaat leerde de schaakwereld hem als

organisator kennen tijdens de Olympiade van Stockholm in 1937. In de jaren daarna breidde hij zijn netwerk uit binnen het Zweedse schaak, en ook binnen de FIDE. In augustus 1948 gaf hij zijn visitekaartje af met de organisatie van het eerste Interzonale toernooi: Saltsjöbaden 1948. Op het congres van Parijs in 1949 werd hij tot president van de FIDE benoemd.

De dominantie van de Sovjets

Na de Tweede Wereldoorlog was de FIDE met moeite weer opgekrabbeld. Met de toetreding van de Sovjet-Unie in 1947 was eindelijk het toentertijd sterkste schaakland vertegenwoordigd. De vijfkamp Den Haag-Moskou om het wereldkampioenschap liet meteen zien hoe sterk dit land was: de eerste drie plaatsen gingen naar de Sovjets!

Een nieuwe cyclus begon meteen daarna en de eerste vraag was natuurlijk: wie mag in het interzonaal toernooi spelen? En, belangrijker nog: wie kan dat betalen? Zo had O'Kelly zich geplaatst via het zonale toernooi van Hilversum (1947), maar ja, het geld was er niet in België. Na veel gekonkelfoes greep Rogard naar een

beproefd middel: hij trok zelf de buidel voor een aantal spelers. Dat daar ook Zweden bij waren is natuurlijk geen verrassing.

De Olympiade van Dubrovnik (1950)

In tegenstelling tot vorige Olympiades, waarbij de macht bij het organiserende land lag, greep Rogard stevig in bij zijn eerste Olympiade. Hij eiste van de Joegoslavische organisatoren dat alle communicatie naar de deelnemende landen via hem zou gaan. Daarvoor introduceerde hij de 'Circular letters', die later gemeengoed zouden worden binnen de FIDE. Helaas voor hem en de organisatoren was er een stevige ruzie uitgebroken tussen Tito en Stalin, met als gevolg dat praktisch het gehele Oostblok zich terugtrok. Daarmee ontbrak ook meteen de favoriet voor de eindzege: de Sovjet-Unie.

De dominantie van de Sovjets werd almaar groter. De reden daarvoor – behalve talent natuurlijk – werd goed zichtbaar tijdens het kandidatentoernooi van Zürich in 1953. De Sovjet-delegatie bestond uit 25 mensen, waaronder een eigen dokter, eigen voedsel en drank, en niet te vergeten de vele secondanten. Ter vergelijking: Reshevsky was alleen met zijn vrouw en kinderen gekomen...

De verhoudingen tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie op schaakgebied waren tot dan toe beschaafd geweest. Rogard vervulde steeds een bemiddelende rol, en waar nodig trok hij zijn portemonnee. Dat veranderde echter na de inval in Hongarije (1956) en de bouw van de Berlijnse muur (1961). De Cuba-crisis (1963) deed het vuur nog veel hoger opflaaien. De grootste verandering kwam echter met de opkomst van een nieuwe Amerikaanse kandidaat voor het wereldkampioenschap.

Fischer en de andere weg omhoog

Na zijn mislukte aanvallen op de schaaktroon tijdens de kandidatentoernooien (1959 en 1962) deed Fischer iets wat Reshevsky voor hem al had gedaan. Hij probeerde een match tegen één van de Sovjets te regelen. Rogard twijfelde lang, maar gaf uiteindelijk niet zijn fiat voor zo'n match onder de FIDE-vlag. Het kwam er daarna niet meer van, hoewel een match tegen Botvinnik in Leiden later op het laatste moment niet doorging.

Dat alles was nog niets vergeleken met de gebeurtenissen tijdens het interzonale toernooi van Sousse (1967). Hoe wenselijk het ook was om een interzonaal toernooi eens een keer buiten Europa te houden, de organisatorische problemen waren groot. Visums waren vereist en kwamen maar heel langzaam los; speciale eisen van de spelers over speeldagen en speeltijden (Reshevsky en Fischer) compliceerden het speelschema, en de terugtrekking van de twee Argentijnen (Panno en Bolbochan) hielp ook niet. Toen de Zesdaagse Oorlog uitbrak tussen Israël en de omringende landen was de crisis compleet.

Verder zonder Fischer

Rogard zat zelf op het congres in Venetië, en werd gebombardeerd met telegrammen uit Tunis. De westerse spelers voelden zich niet bepaald veilig, nu de anti-semitische en anti-westerse protesten in Tunesië steeds sterker werden. Dat was niet de reden dat Fischer opstapte. Na veel gepraat, heen en weer gereis en stoppen en toch weer doorgaan was het vertrouwen in de organisatie bij hem totaal weg, en hij nam het vliegtuig naar huis na tien ronden te hebben gespeeld waarin hij 8½ punt had gescoord.

De laatste jaren

Rogard had een aantal van zijn doelen bereikt. Een betere FIDE-organisatie, meer landen lid, een opzet van Arpad Elo om de sterkte van spelers vast te stellen, en een systeem om titels als Grootmeester en Internationaal Meester toe te kennen. Had hij gehoopt op het congres van Lugano (1968) definitief zijn stempel op de FIDE te kunnen drukken? Het heeft niet zo mogen zijn: de invasie in Tsjecho-Slowakije en de onderdrukking van de Praagse lente plaatste de politiek weer helemaal in het midden. Zoals zijn vice-president Prentice na afloop van het volgende congres in San Juan (1969) verzuchtte over een agendapunt: "It was a straight East-West confrontation, which is bad for FIDE."

Niet alleen de Koude Oorlog

Het boek kent heel veel invalshoeken, niet alleen de Koude Oorlog. Wie meer wil weten over Rogard's werk als advocaat kan zijn hart ophalen. De perikelen in de Scandinavische schaakwereld, en dan Zweden met name, komen uitgebreid voor het voetlicht. En ook de mens Rogard en zijn vele vrouwen. Ik moet zeggen dat ik na lezing twijfel of ikzelf met Rogard had kunnen opschieten, maar Henrik Malm Lindberg heeft een geweldig, zeer leesbaar boek geschreven dat weinig verhuult en Rogard met 'warts and all' toont, zoals ze dat aan de overkant van de Noordzee zeggen.

----- ADVERTENTIE -----

De juiste zet voor uw drukwerk!

- ◆ Vormgeving
- ◆ Drukwerk
- ◆ Promotiematerialen
- ◆ Sign

Reijnenmedia

sinds
1921

Bouwerij 100 • 1185 XX Amstelveen • 020 641 50 95 • info@reijnen.nl • www.reijnen.nl

Activiteiten MEC 2024

Jeroen van den Berg

Het jaar 2024 begon voor het MEC met de naweeën van de verhuizing. Deze vond plaats rond de jaarwisseling en had zowel qua voorbereiding als qua opstarten in het nieuwe onderkomen veel impact op het dagelijkse reilen en zeilen binnen het MEC. We zijn als gevolg van de verhuizing ongeveer zes weken dicht geweest, alvorens begin februari weer open te gaan.

De verhuizing is overigens goed verlopen, maar de kosten waren aanzienlijk. Door een geslaagde crowdfundingactie is er wel een bedrag van rond de 20K in euro's opgehaald, maar de werkelijke kosten lagen hoger. Desalniettemin is het MEC overeind gebleven en hebben we het jaar 2024 redelijk gezond afgesloten (ook financieel).

Nadat we eenmaal weer open gingen was het in eerste instantie vooral belangrijk voor alle vrijwilligers om te wennen aan de nieuwe omgeving. Dat ging gelukkig vrij goed, en na enkele maanden waren de meeste kinderziektes verholpen (een lekkende kraan in de keuken, de verwarming die het niet goed deed, de koelkast die niet sloot, duivenpoep die de entree bar en boos maakte, defecte lichtbakken, om maar een paar van deze kinderziektes te benoemen).

In overleg tussen bestuur en management is besloten om de uitgaven voor 2024 zo veel mogelijk te beperken tot alleen het absoluut noodzakelijke. Daarin zijn wij geslaagd. De meeste activiteiten hebben ons geld opgeleverd, terwijl deze activiteiten wel onder de doelstellingen van het MEC vallen. Hieronder volgt een chronologisch overzicht.

Vanwege de tijdelijke sluiting in januari 2024 hebben wij de traditionele borrel (die in december 2023 geen doorgang kon vinden vanwege de verhuizing) georganiseerd bij Paradiso. Wij hadden eerder voor en bij Paradiso een schaaktoernooi voor medewerkers van Paradiso georganiseerd, als blijk van dank mochten wij de Euweborrel in de muziektempel organiseren. We hoefden alleen de drankjes te betalen, de ruimte en logistiek waren gratis. Het was een zeer bijzondere ervaring, die ons tevens de gelegenheid bood om onze gasten de nieuwe ruimte in het MEC te laten zien. Wij zijn immers burens, we zitten op loopafstand van elkaar. Deze Euweborrel vond plaats op 8 januari 2024.

Op 9 februari gaf grootmeester Sipke Ernst in Groningen onder de vlag van het Max Euwe Centrum een lezing over het Tata Steel Schaaktoernooi 2024. Dit evenement moet worden gezien als het uitslaan van de vleugels door het MEC, om niet altijd maar met de stad Amsterdam te worden geassocieerd. De lezing van Sipke werd ook online uitgezonden.

Bij de eerder genoemde borrel op 8 januari is het overigens niet gebleven. Op 10 mei en 13 december hebben wij in ons eigen onder-

komen nog tweemaal de Euweborrel georganiseerd. De borrel in mei werd gesponsord door New In Chess, waarbij zij enkele van hun boeken presenteerden. Op 13 december stond de borrel in het teken van de introductie van Jaap van den Herik als nieuwe voorzitter, hij is in de loop van 2024 Paul van der Sterren opgevolgd in deze functie. Bij de borrel op 13 december werd Paul in het zonnetje gezet en bedankt voor zijn grote inzet voor het MEC.

Er waren nog enkele mutaties: Erwin l'Ami gaf halverwege het jaar 2024 aan dat hij wilde stoppen als co-manager. Besloten is daarop dat Jeroen van den Berg alleen verder ging als manager. Aan het einde van het kalenderjaar 2024 is zijn positie geëvalueerd en daarop is besloten dat Jeroen ook in 2025 alleen manager blijft. Paul van der Sterren en Erwin l'Ami zijn overigens niet weg bij het MEC: beiden zijn nu ambassadeur en in deze functie zien wij hen nog regelmatig langskomen op het MEC.

Verdrietig was het nieuws dat wij in 2024 bestuurslid Robbert van het Kaar door een noodlottig ongeval hebben verloren. Robbert werd slechts 67 jaar, hij zal worden gemist.

Naast de genoemde borrels is ook de traditionele boekenbeurs doorgegaan in 2024. De eerste vond plaats op 13 april, de tweede op 30 november. De belangstelling voor de boekenbeurzen lijkt wat af te nemen, maar de reacties van de aanwezigen blijven positief. Wij gaan daar dus gewoon mee door.

In het voorjaar kregen we bezoek van een jeugddelegatie van de schaakclub VAS uit Amsterdam, welk initiatief uitging van de club zelf. Ook deze dag was zeer geslaagd.

Uiteraard hebben wij in 2024 ook weer viermaal het MEC Magazine uitgegeven: twee digitale edities (in april en september) en twee gedrukte versies (in juni en december). De inhoud van dit blad valt nog steeds goed en onze donateurs en sponsors waarderen dit visitekaartje van het MEC enorm.

Nadat het bekende Pleinfestival in 2023 geen doorgang had gevonden, was er van verschillende kanten de wens om dit in 2024 wel weer te organiseren. Onder de nieuwe naam *Max Euwe Schaakfestival* vond dit evenement plaats op zaterdag 31 augustus. Op een nieuwe plaats, namelijk onder het nieuwe Max Euwe Centrum, in de buitenlucht maar wel overdekt. Het werd een groot succes met de inzet van onder meer Paul van der Sterren, Erwin l'Ami, Rosa Ratsma en Eline Roebers. Zij gaven simultaans en vluggerden met voorbijgangers en bezoekers. Doelstelling was schaakpromotie in ruime zin, aandacht vestigen op het MEC en het creëren van een gezellige schaaksfeer. Al deze doelstellingen zijn gehaald. Een speciaal woord van dank aan vrijwilliger Marjolein Aarten (die ook de verhuizing regisseerde) voor de organisatie en aan Peter Wakkie voor de sponsoring.

Op 15 september speelde een team van MEC-vrijwilligers mee op het NK Bedrijvenschak (viertallen) in Rotterdam. Het deelnemende team eindigde in de middenmoot en de dag is door onze vrijwilligers als zeer plezierig ervaren. Voorzitter Jaap van den Herik kwam langs om het MEC-team aan te moedigen. Wij willen ook in 2025 weer een MEC-team afvaardigen naar dit NK. Sterker, de ambitie is om twee teams in te schrijven!

Vrijwilliger Marjolein Aarten was ook nauw betrokken bij het Amsterdam Chess Open, dat in november werd gespeeld. De vergaderingen van de organisatie vonden plaats op het MEC en daarvoor ontvingen wij een ruime donatie. Vergelijkbaar was het personeelsfeest van DGT, dat op 18 oktober bij ons plaatsvond. Tussen 10 en 13 uur waren alle medewerkers van DGT aanwezig op het MEC als onderdeel van een door henzelf georganiseerd dagje Amsterdam. Paul van der Sterren gaf een lezing voor de aanwezigen, het MEC zorgde voor koffie met versnaperingen en voor de ruimte. DGT gaf als blijk van waardering een riante donatie.

Erwin l'Ami gaf in het laatste kwartaal van 2024 twee simultaans bij bedrijven: eenmaal bij ASML in Veldhoven en eenmaal bij Loyens & Loeff in Amsterdam. Beide simultaans leverden het MEC een donatie op, die van ASML nog uitgewerkt moet worden.

Vermeld kan verder worden dat het met de bezoekersaantallen erg goed blijft gaan: een rustige dag betekent tegenwoordig 5-7 bezoekers, een drukke dag 20-30 bezoekers. En we hebben meer drukke dan rustige dagen. Jeugdige toeristen zien wij steeds vaker, zij kijken rond, spelen zelf een partij met elkaar of tegen onze vrijwilligers, maar kopen ook soms boeken en geven regelmatig een donatie.

Tot slot ook een woord van dank aan Hans van Capelleveen, die de kerstpuzzel van 2024 weer voor ons verzorgde. Deze is buitengewoon pittig, maar de deelnemers die uiteindelijk tot een oplossing zijn gekomen reageerden enthousiast. De winnaar van de kerstpuzzel 2024 is Eric de Winter, zelf vrijwilliger bij het MEC.

Financieel verslag MEC 2024

Albert Riemens

Het Max Euwe Centrum (MEC) heeft, na het aanzienlijk negatief resultaat van € 14.443 in 2023, een positief resultaat van € 6.362 gerealiseerd. Dit werd veroorzaakt door een combinatie van lager dan begrote kosten en inkomsten waarbij de kosten sterker daalden dan de inkomsten.

In mei besloot een van de twee managers, Erwin l'Ami, dat hij zich weer volledig op zijn schaaaktiviteiten zou gaan richten. Jeroen van den Berg, deels in samenwerking met vrijwilligers, nam de taken naar tevredenheid over. De personeelskosten vielen daardoor € 8.707 lager uit. De post overige lasten was ook een meevaller (meer dan € 7.000 lager).

Het verschil met 2023 was met name het ontbreken van juridische kosten, gerelateerd aan de verhuizing. Daarnaast vielen herinrichtingskosten na de verhuizing mee en zijn bepaalde kosten uitgesteld of daaraan gerelateerde acties om niet verricht.

Aan de inkomstenkant zijn de bronnen uiteenlopend. Het MEC werkt voortdurend aan een diversiteit aan variabele inkomstenbronnen.

Opvallend is dat de bijdrage van de KNSB het grootste aandeel in de exploitatie is geworden. Dit komt omdat per 1 januari 2024 de bijdrage aan het MEC is verhoogd van € 0,60 naar € 1,- per hoofdlid van de KNSB. Deze indexatie, die lang niet had plaatsgevonden, zal nu elke drie jaar plaatsvinden.

Bij de inkomsten behoren de Vrienden van Euwe tot de grootste inkomstenposten. Helaas vond na een jarenlange stijging de eerste daling plaats, van € 20.070 (2023)

naar € 15.740. Dit kwam met name doordat een overeenkomst ter waarde van € 5.000 ten einde kwam. Helaas zijn ook enkele Vrienden overleden, dan wordt de overeenkomst automatisch beëindigd. Op dit moment zijn er 33 Vrienden die gedurende 5 jaar een vast bedrag aan het MEC doneren. Zij kunnen hun bijdrage belastingvriendelijk opvoeren. We trachten deze speciale donateurs na een 5-jarige periode wederom aan het MEC te binden.

De inkomsten van donateurs zijn gestegen, na een jarenlang dalende trend, van € 12.912 (2023) naar € 13.934 in 2024. We zijn hier als MEC zeer verheugd mee, de binding met de Nederlandse schakers (dat zijn primair de donateurs) is cruciaal voor het voortbestaan van het MEC. Mogelijk hebben de verhuizing en de gestegen bezoekersaantallen bijgedragen aan de gestegen donatie-inkomsten. De begeleidende brief van onze nieuwe voorzitter Jaap van den Herik, tezamen met het MEC Magazine in december, kan zeker ook hebben bijgedragen. Het heeft de aandacht van het bestuur om de gemiddelde bijdrage te verhogen, alsmede meer donateurs aan boord te krijgen. Een verrassing in december (dit valt onder grote giften) is een bedrag van € 2.500 dat we kregen van een ons onbekende gulle gever. Bijzondere dank daarvoor!

Een andere grote inkomstenpost betreft de sponsoring. Het binnenhalen van bedrijfs-sponsoring is bewerkelijk en is zeker niet makkelijker geworden in de loop der jaren. Procedures worden gecentraliseerd en de normen voor sponsoring veranderen. Sponsoring dient vaak een specifiek doel te betreffen, en we zien ook regionalisering. Het kan zijn dat Amsterdam, de locatie van het MEC, dan buiten de focus ligt. De sponsoring voor activiteiten (€ 5.250) was vergelijkbaar met 2023 (€ 5.500), echter duidelijk lager dan we in gedachten hadden. De algemene sponsoring, waarmee we ook de exploitatie kunnen ondersteunen, was wat hoger dan begroot (€ 13.500 vs. € 10.000). We danken Peter Wakkie voor het sponsoren van het Max Euwe Schaakfestival (€ 5.000) en voor de algemene sponsoring voor hetzelfde bedrag via Wakkie Perrick B.V. Voor een bedrijfssimultaan van Erwin l'Ami ontvingen we een mooi bedrag van € 2.500 van Loyens en Loeff. Daarnaast sponsorde De Hoop Ventures het MEC met een mooi bedrag van € 6.000. New In Chess sponsorde een van de Euweborrels met € 250. We danken alle sponsors van harte voor hun mooie bijdragen!

Bijdragen van deze omvang zijn van belang om de exploitatie van het MEC draaiende te houden. Is dit ook iets voor uw bedrijf, of kent u een organisatie die hier interesse voor heeft? Neem gerust contact op met het MEC (euwemec@xs4all.nl).

Voorts zijn de legaten/schenken, vooral bestaande uit schaakboeken, zeer welkom. De opbrengst van boeken is helaas dalende in dit digitale tijdperk. Er is een overaanbod van boeken en het aantal verzamelaars daalt. Het is zelfs zo dat grote collecties (bij-

voorbeeld de Koninklijke Bibliotheek) worden opgeheven, of opgeheven dreigen te worden. Het MEC ziet het als zijn schone taak om de geschiedenis van schaakboeken een veilige plek op het Max Euweplein te geven. Via boekenmarkten (2x per jaar) en (online) verkoop heeft dit € 6.764 opgebracht, veel minder dan de € 12.487 van 2023. In 2022 was het bedrag zelfs meer dan € 15.000. Bijzondere dank aan iedereen die boeken of andere schaakitems aan het MEC heeft gedoneerd!

De onderhuur via De Hoop Ventures leverde € 6.000 op vanaf mei. De overeenkomst duurt tot en met april. Het is nog niet duidelijk of de verhuur wordt gecontinueerd.

Bijzondere dank is op zijn plaats aan de vrijwilligers, die zich danig hebben ingezet in 2024. Na de verhuizing zijn zij eensgezind en zeer gemotiveerd aan de slag gegaan. In samenwerking met manager Jeroen van den Berg worden nieuwe vrijwilligers goed ingezet en leidt de zaterdagopening tot duidelijk stijgende bezoekersaantallen.

De financiering van het Max Euwe Centrum is voor 2025 gedekt door vrij beschikbare liquide middelen van meer dan € 40.000. Dit bedrag is duidelijk minder dan eind 2023 (> € 50.000). De gestegen KNSB-bijdrage zal het MEC blijvend helpen. Daarnaast blijven de overige inkomstenbronnen, donateurs, Vrienden van Euwe en sponsoring van eminent belang voor de exploitatie. Het bestuur spant zich tot het uiterste in voor financiële dekking, alle inzet wordt zeer gewaardeerd! Heeft u een suggestie? Mail euwemec@xs4all.nl of neem contact op met het MEC, van dinsdag tot en met zaterdagmiddag van 12-16 uur op 020-6257017. Hartelijk dank!

Staat van baten en lasten over 2024

<i>Ref.</i>	Begroting 2024	Exploitatie 2024	Exploitatie 2023
	EUR	EUR	EUR
Baten			
Donateursbijdragen (inclusief vriendenloterij en sponsorkliks)	12.000	13.934	12.912
Grote giften	5.500	9.300	3.750
Giftenbox	1.700	1.580	1.486
Vrienden van Euwe	19.500	15.740	20.070
Giften i.v.m. verhuizing	4.500	5.250	17.267
Koninklijke Nederlandse Schaakbond (Euwe-heffing)	17.000	17.516	9.741
Subsidiebaten	-	-	-
Verhuur De Hoop (in 2023: Housecheck)	9.000	6.000	6.300
Sponsoring algemeen	10.000	13.500	14.750
Sponsoring activiteiten	17.500	5.250	5.500
Financiële baten	200	304	-
Legaten en schenkingen	8.000	6.764	12.487
Overige baten	1.000	25	1.316
Som der baten	105.900	95.163	105.579
Lasten			
Personeelskosten	30.000	21.293	29.829
Huur gebouw	36.542	34.502	35.373
Service- en huisvestingskosten	16.000	16.776	17.680
Kosten verhuizing	-	-	14.547
Afschrijvingen	-	514	240
Directe kosten activiteiten	9.000	9.424	5.966
Overige lasten	13.800	6.292	16.387
Som der lasten	105.342	88.801	120.022
Saldo	558	6.362	(14.443)
Verwerking saldo			
Mutatie algemene reserve	558	6.362	(14.443)
Saldo	558	6.362	(14.443)

MEC-kalender

Het Max Euwe Centrum is geopend elke dinsdag tot en met zaterdag van 12.00-16.00 uur. De toegang is gratis.

Op de hoogte blijven van alle activiteiten in het MEC?

Hoewel de naam Nieuwsbrief nu verleden tijd is, verdwijnt het oorspronkelijke idee van de nieuwsbrief niet helemaal. Op deze pagina vindt u een QR-code die u kunt scannen met uw telefoon. Er opent dan een website waar u zich kunt aanmelden voor onze mailinglijst. Eenmaal aangemeld krijgt u met enige regelmaat het laatste nieuws over onze activiteiten. Lezingen, trainingen, boekpresentaties, pleinfestivals, simultaans, als eerste in uw inbox!

Aanmelden kan ook via onze website: www.maxeuwe.nl.

Rekeningnummer NL91 INGB 0005 4016 70
t.n.v. Stichting Max Euwe Centrum te Amsterdam